

A decorative border with a repeating floral and leaf pattern surrounds the central text area.

РУКОВОДІТЕЛЬ

КЪ СВЕОБЩЕМЪ ЗДРАВЛІЮ.

— — — — —
I. ЧАСТ.

Handwritten scribble

VI JL 26
5210

Р. 607
Р. 607 / 1. 1

РУКОВОДИТЕЛЬ

к' свеобщем здравлю.

О П

КОНСТАНТИНА ПЕИЧИЪ

Медицине Доктора.

БИБЛИОТЕНА
МАТИЦЕ СРПСКЕ

I. ЧАСТ.

57210

752
1

Handführer zur allgemeinen Gesundheit.

Печашано писменма Кр. Свеучялица Пешпан-
ског у Будиму.

CH 782 1830.

ROBERTSON

ROBERTSON

ROBERTSON

ROBERTSON

125

ROBERTSON

I. СЪЧЕНІЕ.

О трудних женама.

Да би шрудне по правилама долу назначенима управляши се, и да би други по овима с' њима поступаши за нужно увидили, мораю најпре *трудност* познаши.

Знаке шрудности имамо двогубе: не пошояне и пошояне.

Не пошояне се код сваке шрудне не налазе. Овамо принадлеже, у почешку шрудности парочино: главоболѣ, несвеспице, зуенѣ ушійю, модри кошурови око очійю, горенѣ у очима, руменіе или бледѣ него обично, доцніе пипнено (флековано) лійце, пешко дјисанѣ, кашаль, бацанѣ крви, покварен апешип, блюдкост, гаденѣ, блюванѣ, апешип на нека обична ела изгублѣн, и. пр. на месо или чорбу, на друга, коя се пре нису радо ела, добіен, и. пр. гдикое шаранском рибом, кою пре нису ни окусиши могле, не могу се у шрудности насипиши; апешип на особина, не обична ела, као на дивяч, или на спвари не едиде, као креду, углѣвлѣ и ш. д.; врло велики

лики не обични аппетити ма на каква ела; спо-
лида не уредна, кадкад врло шверда, поздна,
кадкад опеш врло печна и чешћа, мокренѣ
или кромѣвольно, непреспанно капляюћи, и-
ли врло шежко с' горећом или другом больом,
или не възможно; опециванѣ ногу, набубренѣ
жйла на ногама; изоспаянѣ обичног времена
женског; промена ѣуди, велика чувспвишел-
носш, наклоносш на гнѣв, любов ж' предѣ
мерзком (н. пр. мужу), или мрзосш на пре-
дѣ люблѣног мужа.

Сви су ови знаци несигурни, ер изъ нѣи за-
ключиши јошш не можемо, да е жена зацело
шрудна.

Постояни су знаци ош много веће важно-
сни: ербо се код сваке шрудне налазе, и у-
право шрудносш опкриваю. Такови су:

1. *На сисама.* Ове се почну пуниши,
шверднуши, кадкад већ у почешку шрудно-
сши; шрудне осећаю у прсима развлаченѣ, го-
рећу, бодећу болю; кроз белу кожу провиде
се плавение пруге овам' онамо изверугане; бра-
давице посшану крупне, боя око нѣи посшане
шамнѣ; на последку сисе или саме ош себе и-
ли приписнуше млечну воду лию.

2. *На трбуу.* Овай шаки по зачатію по-
шпане као вредован, ал не расше одма. По-
сле мало набубри, као да опече, пак онда о-
пеш се спусши; По овом почне расшиши, и
шако расше непреспанно до родѣя. Због овог
расшешя почне бора на шрбуу, ако ій е било,
вешаяши, кожа се на нѣму све више расше-
зуе,

зубе, боре се и около пупка изгубе, пупак се често попреко развуче, најпосле се испупчи.

3. *На спољским тайним частма.* Ове по зачатію мало ошеку, и чувствивішелніе пошпану, и или сушше, или влажніе, него обично. Пред свршешак шрудности из нѣя мокроша пече.

4. *На материци* су најпоспояніи знаци. Она се променяе у величини, меспу и изгледу (форми). Он првог месеца еднако распе и округла се. Пре 4-ог месеца за подшрбувним коспима сакривена лежи, у овом месецу почне се у шрбу подизати, и може се у не дебелим женама над реченим коспима као шар (кугла) опипати. Знашно е медју поспояним знацима:

5. *Движеніе плода у утроби.* Ово обично око половине 5-шог месеца започне. Машере, кое су родиле, познаду шаки, шта е. Перви пуш шрудне уплати (обично) прво плода бацаканѣ. Осећаю жене при том, да іѣ што изнушра дѣра и удара, као да би испасиши шело. Онде, гди се деша пруѣи, гди машерицу додирне, може се шо и споля на го шрбу наслонѣном руком, доцніе и кроз альіне шанке, опипати, да и самим очима движеніе деша примѣшиши. Кадкад се шрбу испупчи на едном меспу он какве дешинѣ части: ноге, руке, главе и ш. д.

Све друге промене, кое смо или медју непоспоянима или поспоянима шрудности знацима изчислили, лакше нас превариши могу, него ова последня; нѣи све могу, по особце

или више скупа, разне болесни произвеша. Но и движеніе дешеша ніе, само, сигуран и извешан шрудноши знак. Многе жене, кое би родиши желиле, сваким месецом мисле, да су зашрудниле, и кадкад им се чини, да им се и деше већ у ушроби миче, прем да у машерици нишпа нема; Овде се или црева мичу, или само воображеніе дѣйшвуе, чувшва вараюћи. Друге опеш, кое су опвећ шуног чувшва, никад, или врло слабо, и не примѣшшелно, мицанѣ плода осећаю.

Да како ће дакле познаши женско, да е шрудно? Ни из єдног самог знака на шо заключиши не шреба; него кад се све, или барем многе оп више речени промена появльваши зачну, онда се гошово извѣшшно надаши можемо, да е шрудноши шу.

Полезно ће биши, да и месечне промене опш зачашія до родья на шрудной примѣшшиме назначим, нарочишо зашо, да би шрудне, знаюћи време шрудноши, при ове концу благовременно бабицу зовнуле, да іи развиди; да би се пришом за родьяй преправляле, и да іи не би овай гдигод на неудобном меспу изненада зашеко.

Трудноши обична здрава шрае 9 месецій (неколико дана манѣ или више не прави никакву неуредноши).

У 1-вом месецу: Код врло многи жена изоспане време, али не код свію. Обично први до пешог, дан после времена зачашіе бійва. По зачашію е шрбу мекан, малко напнуш, и мал-

ко као вредован, спольске пайне часпи мало нашеку, као пред временом, посшану шопліе, суше или мокріе, него иначе, и чувспвишелніе. Време, ако шаки не изосшане, буде не правилно, и манѣ шече, него што є пре зачашія обичеспвовало.

У 2-гом месецу: нашегну се, особито при первом зачашію, сисе, опшвердну, опеку, шрбу спласне и као да маньи посшане, него у 1-вом месецу; време, ако у првом месецу изосшало не, по већой часпи изосшане.

У 3-ћем мес: сисе чувспвишелніе посшану, више набубре, и често ій боля пробада; шрбу у другой овог месеца половици опеш распиши зачне; кадкад у 1-вом, некад у другом, не редко у шрећем месецу (у первой половици нарочито) шрудне чешће мокриши мораю, гдишно сваки часъ.

У 4-том мес: Већ се и кроз альине види, да шрбу већи бійва; машерица се сад више шрбувни коспійю подвже, над коима се као полушар опипаши може.

У 5-том мес: дно машерице додье у средѹ медьу пукак и подшрбувне коспи (дно машерице горе гледи, а враш доле), шрбу се на све спреце шійри; сисе знашно распу, и око увеличаваюћи се брадавійца мрке посшану; обично у половици овог месеца осеши шрудна движеніе чеда у ушроби први пуш.

У 6-том мес: горњи се шрбу развлачи и шврдњи посшае, пукак, кои машерице верх
доку-

докучи, поспане манья, дољнѣ роне (рубѣ) нѣгове почну се губиши.

У 7-ом мес: Трбу е већ врло велики, дно машерице осећа се 2. 3. прсша над пупком, коег се боре све губиши зачну; движеніе плода, кое се у 5. 6-шом мес. руком осешиши могло, сад се већ и видиши може; сиса еднако распу.

У 8-ом мес: колико нарасте машерица, да у среду између пупка и подперсне ямице додѣ; наслони се обично, нарочишо код они, кое ѿошш родиле нису, на кою (чешће на десну) прбуа спрану, коя се зашо више види ош друге; пупчія ямица врло малена; бора неспане, пупак гошово гладак изгледа; из персію пече млеку подобан сок, или сам ош себе, или пришискиванѣм сійса.

У 9-том месецу треба перву и другу половину разликовани.

У 1-вой половине: досягне прбуа распезанѣ височайши сшепен, дно машерице до подперсне ямице доспе; бора око пупка нема, прбу е гошово округо; често се кроз прбу дешинѣ часши осешиши могу.

У 2-гой половини прудна сваки час родиши може; дакле ће памешно радиши, ако целе ове половине особишо на себе узпази, не узиде у цркву, у ѳеашер, на бал, на посо, и вообщѣ никуд ош куће. У овой половини ошеш машерица онамо додѣ с' врѣом своим, гди е у 8-ом месецу бійла, у среду између пупка и подперсне ямице: дакле се сидѣ.

Чрез

Чрез шо се шрбу око пупка, и сам пупак испупчи. Како ово шрудна примѣши, шаки шреба да се за родѣй са свим преправи, да бабицу брзо зовнуши да, да на меспа шакова не иде, гди би се несреѣа изненадног родѣая догодиши могла, и. пр. на проход и ш. д.

Прочи знаци, кои се зашим показую, веѣ к' родѣаю принадлеже, и шамо ѣемо ий навесши.

При свем шом има случаева, гди се и найискусниа Докшори, кои су хилядама шрудне и родѣйлѣ гледали, и неговали, у сумню доведу, какови се едан случай и овде у Пешши догодю.

Кад дакле примѣши женско, да е шрудно, шреба онда и сама на шо да пази, и да своима (супругу и ш. д.) спанѣ свое шаки опкріе, да би се с' ньоме шако посшупало, да ни она ни плод у ушроби квара каквог не достпане.

Правила у призреню здравля шрудни жена и плода ньовог ушробног есу двогуба: за шрудне саме, и за друге люде, кои с' ньима у каквом нибуд спое союзу.

А. Правила, по коима се трудне саме владати мораю, да заедно с' плодом здраве пребуду.

Машер, коя из свое немарљивосши или непазљивосши деше побаци, праведно совесни мучиши може, да е она причина погибели чеда свог; и ако се баш ова несреѣа и не догоди, многе шрудне, кое су вообше, ма најздравіе биле, к' многим болестима наклонне, разболу

се из собспвенне кривице, или поред свога йошш и дешинѣ здравлѣ разоре. Да се не би овако шшо догодило, свака шрудна шреба да на слѣдуюћа пази:

1. *На душе и волѣ свое разположеніе.* Свако прекомерно душе волнованѣ и плоду и машери шкодиши може, и обично безъ шкоде не бійва. Треба дакле, да се свака шрудна чува ош преизобилне радосши (често се у овой на еданпуш кровопрочише роди опасно, деш се често онда побаци, маш се или разболи или погине), далѣ да се чува ош велике яросши, ош необузданог гнѣва, ош спраа, уплашенія, ош велике и дуге жалосши. Нужно є да пази.

2. *На сан.* Найполезніе є, да рано леже и рано усшае, да више не спава, него шшо шѣло изискуе, 6 до 8 саапій дуго, да се навикне на обично време леганя и усшаяня, н. пр. у лешо нека леже у 9, па нека усшане у 4, найвише у 5 саапій; у зиму нека леже у 10, а усшае у 5, найдоцніе у 6 саапій, и нека ош овог навичая без велике нужде никад не опспуши, найманѣ балу за любов, Валя да пази.

3. *На соитіе.* Овог се шреба, колико год више биши може, чуваши. Добро є у овом призрецію, да посщеля мужеска ош женске за целе шрудносши разлучена буде. Нарочишо шкоди соитіе без обозренія сошворено, особишо у 1-вом, 2-гом и до пол шреѣет шрудносши месеца; но найшкодльивіе може би-

биши у 7. 8. 9-ом месецу шрудности, кад е шрбу женски найвећи. Не редко сошпем, особито безпредоспорожним, у ова времена учинѣним, и маши и плод нѣзи у нещаспие падну. Мора далѣ свака шрудна призреиіе имаши.

4. *На движеніе тѣла.* Ленисп, непреспанно седеиѣ и лежанѣ, шруднима врло шкоди. Из ове причине милоспиве геспое по већой часпи шеже радѣю ош проспи дѣлашелни жена. Трудна шреба (наравно ако е здрава), да колико манѣ биши може седи, да е у непреспанном движенію с' рукама и ногама. Но не сваки посо за шрудну, него само лаки, не с' великим напрезанѣм скопчани. Шкодљиви су дакле шруднима слѣдујуци послови: пранѣ, особито ако се с' шрбуом на корвипо наслоиѣним чини, ролянѣ нарочишо, пранѣ подножія (папоса), дизанѣ и носенѣ шешки шереша. Ако послове ове и подобне мора сиропна шрудна совершиваши, а она нека свагда барем пришом на шрбу свой пази, да се никад яко на нѣга не наслони, да га никад яко не приписне. Ако шшо носи, болѣ нека помало носи, не много на еданпуш, и нека дрва, шафоль с' водом и ш. д. на кук наслони, а не на шрбу, носећи ий. Многи се премноги несрепши случаеви оваковим начинима догадѣю. Нашкоде и друга яка шѣла движенія, коя нису послови, и. пр. велики смей, яко виканѣ, яко спенянѣ ма при чему, яко шрчанѣ, яшенѣ, скаканѣ, игранѣ, возенѣ у коли на

не

не равном пушу, пад и ш. д. Но све ово не
довольно; треба шрудна да се памешно вла-
да и

5. *У призренію ела и пійка.* Свака шру-
дна треба да вообіце врло умерена буде. Ако
се куд на часи зовне, нека замоли домаћицу,
да йой пре ручка каже, каква ела има, да се
не би оп два шри прва наела, и, опазивши
чешвершо или пешо и ш. д. себи повольно ело
донешено, ако е већ и сиша, и ово едући се-
бе покварила.

Аколи уззна, каква ће се донешти на шрапезу
ела, а она нека за оно, кое найрадіе еде, ап-
пешипа шпеди. Трудна нека никад дуго на-
шпесрце не буде, и болъ е, да чеше помало,
неголи много на еданпуш еде. Нека мало ра-
но обѣдуе (фрушшукое), до ручка нека о-
пеш малко шшо окуси, о ручку опеш у-
мерено, о ужини мало, а о вечери мало. Ви-
диће, коя се овако узвлада, да ће йой шру-
днош много веселія и лакша биши, нег шшо
е пре бивала. Кое су здраве и радне, могу
ести сва обична ела; на кое се гаде, оно не-
ка не еду силом, ер шкоди. Слабіе пак и
малорадне шрудне нека се чуваю оп свійю е-
ла, коя желудац обично шеже кува, као шшо
су: зрео пасуль, зрео боб, грашак зрео и со-
чиво, лук, многи лебац, особито не добро
умешен и не людски испечен, сва шежа шеспа-
на ела, нарочишо без яеша, оп рдѣавог браш-
на и зло привугопвлѣна, суво месо, сува ри-
ба, шверда безсочна говедѣина, сир, особито
шверд,

шверд, сшар, или баш покварен, шверда яя, гльиве макар какве, не доволно скувапо, не печено, машоро месо; нека се чуваю оп ела с' многим мирисима (квирцовима) начинѣня. Нека пришом свака шрудна свою нарав позна, на оп ког йой ела еданпуш двапуш зло буде, оп овог нека се у будуце чува. Коя добіе аппешип на спвари не едима, као креч, песак, и ш. д., нека си да ове изпред очійю уклониши, нека опкріе домаћим своим ову шкодљиву желю свою, па нека е и они чуваю, ал нека се и сама оп нѣи чува, ер шкоде. Природа ій ніе на шо, да се еду, произвела.

Шшо се *пића* шійче, свима людма, но нарочишо шрудним женама, найполезніа е чиста и фришка вода; само не треба ни да е врућа ни опшећ спудена. Гди се овакове имало не би, у нужди може се и оп мушне и оп барске воде здраво пійће начиниши. Ако е вода само мушна, не смрадљива, треба ю процедиши, најболѣ кроз камен цедни (фил-пиршшайн); аколи е вода смрадљива, онда треба какав сосуд узеши (кадицу пробушену, камен цедни, или у нужди лонац пробушен), просшрепти на дно цело какво плашно, на ово спавиши едан шаван крупно и спученог опраног углѣвля, на ово едан шаван опраног сшшног (природног) песка, или сшшног белог опраног пилька, одозго опеш едан шаван реченог углѣвля (оп дрва разумем). У нужди доволно е и само углѣвля.

Кроз

Кроз ову справу процедьена, и найсмрадљивія вода чиста и здрава поспане. Кое су се и на друга пића научиле, могу їй умерено и у шрудносци упошребляваши; ал' воде треба да свака шрудна піе; нека се научи на ню, ако се по несрећи ош нѣ одучила; нека е кадкад помало піе, ма и жеђи никад не имала. Но нека се чуваю шрудне ош многог вина, нарочито силног, или первогодног, ош кафе, нарочито многе и яке, црне, ош многог и невалалог пїйва, но особито ош ракіе, розоліе и ш. д. Мораю далѣ пазити шрудне

6. *На одѣло.* Овамо принадлеже альпине ношайне и крешпне. *Ношайне альпине* нека ни врло шежке ни врло лаке нису; у облачењу треба не само на време годишиѣ (н. пр. зиму), но и на дан и дана време позорспвовати. Тако у пролеће уюшпру и вечером, и на ладном дану и усред леша, валя мало шопліе альпине обуѣи; кад се ошопли, лаке. Ни едно парче одѣлио на шѣлу нека ніе шесно, или спегнуто: ер овако се не могу ни сисе (брадавице), ни машерица, ни плод у ушроби удобно изображавати; кромѣ шог не може шрудна у шешким альпинама чесшишо дїйсати, и ошцудлако кровоплюванѣ добіе; а и друге болесни не манѣ опасности. Мидер е нарочито найвѣћи неприяшель у шрудносци; свагда шкоди, ма како он (ма енглезки) начивѣи біо. Шкоде пошом Ципеле (чизме и ш. д.) са шшиклама, ер ниши се у њима чесшишо иѣи може, ниши е шрудна у њима ош паданя сигурна;
шесне

песне ципеле или чизме, врло спегнуше чарапне паншљике. Опшуд и опш многог спањня добио се опечене и гадне ноге, кров не може да свободно пече, и шако по ногама жиле као плавешномодре кобасице подьипаю, кадкад с' временом пукну, не редко на велику шакове жене опасносш. Найболѣ су свезке (паншљике) упружне (еласпическе).

Кревета шпо се каса, овај нека перя, колико год манѣ може биши, има. Одоздо нека е модрац (не перяни), или преко сламняче ђебе или понява; за покривач йорган или ђебе (не дуня). И под главом, койой може биши, нека не шрпи перя; нека си да яспуке опш еленске (срнине) коже и опш фине спрунѣ (коньске гриве) начиниши. Крешет нека е удобан (комошан), низак, и нека не спои на воздухоходу (цугу), у зиму не близу пеѣи. Необходимо е нужно, да шрудна наблюдава.

7. *Чистоту тѣлесну.* Кошулю нека по не еданпуш у неделѣи дана меня, ако не може више пушій; нека лежи у крешету чистом, нека се кадкад окупа, да кожу опере; но вода за купанѣ нека се узме проста, без икаквог додашка, само шек млака, у воду выше пупка не шреба улазиши, и у води не забадава спояши или лежаши, него се фришко опраши, па шаки наполь. При купаню шреба се чуваши, да се не озебе. И у воздуху чистом валя шрудна да живи. У лето нека сваки дан по више пушій чист воздух у собу

собоу пусши; у зиму нека се барем сваки други дан прозори мало ошворе; а медьушим добро е у зиму, да би се воздух свагда поправляо, увек на пећи у шольи или чипійци доброго сирћеша држаши, и сваки дан сирће променуши, кадкад и собу преко дана нѣм пошкропиши (подножіе). Іошш е полезни у овом призренію солокислени креч (хлоркалк). Може се мало у води распопиши, и у соби гдигод, не мора биши на фуруни, као сирће, држаши. Славни наш Профессор Хеміе Шусшер каже, да е довольно, ако се у папиру солокислени креч гдигод у соби држи. Каденѣ нишпа не ползуе, него шкоди зашуплююћи ноздрве, да смрад собни не осеше, и чистог воздуха недоспашак и нужду човеку не ошкрию. У шрудне соби нека се нишпа не шрпи, што воздух кварі, дакле нека се не пере, не суши, нишпа смрадно (нокшир) не држи, углѣвлѣ у ню не уноси, ни живо ни мршво, сирће не прави, красшавци, репа, купус не кисели. Койой може биши, нека у спаваћой соби нѣзиной нишко прекодан не живи. Што манѣ людій у нѣной соби обипава, што болѣ по ню; живошинѣ нека у своей соби не шрпи; цвеће свагда преко ноћ из нѣ износи, уюшпру опеш уноси: ер цвеће даню здрав, ноћу шкодлив воздух прави. Нека има при свем шом шрудна око свагда.

8. *На промене гдравля свог.* Често се болесни у почешку с' єдним малим средшвом, с' єдним грошићем излечиши могу, кое, само

КОИ

кои дан пренебрегнуше, спомине форисий
прождеру, и опеш се кадшо не излече. Коя
є трудна шако сретна, да близу лекара, или
поне искусну бабицу има (но гди се год ле-
кар, изучен лекар, не биданга каква, коя
ходи по свешу люде квареѣи, налази, шу ба-
бицу за леченѣ никад не зови, ер она ниши
є икад учила лечиши, ниши шо знаши може,
прем да се неке безсрамнице држе за много
искусне оп макар каквог лекара), како най-
манѣ шо осеши, нека ии зовне, и помоѣи
ишше. Кое су шолико несретне, да ни ле-
кара ни бабице немаю, оне се могу оп при-
лике овако помоѣи:

Ако се аппешип изгуби, нека нишпа дру-
го не еде, осим мало чисте чорбе, нишпа
друго не пие, осим чисте воде, често пома-
ло, и нека у крешу мирно лежи.

Ако іой є врло шолло, велику жедѣ има,
и шоллицу шврду, нека пие воду оп куваног
ечма, у кою се мешула една кашика доброг
сирѣша и една кашика, ако се има, чистог
доброг меда. Добро є у овом случаю и ра-
сол пиши, или воду оп киселе репе, или ки-
сели красшаваца, ако не краицара у нѣи ба-
чена, коя испина као и други бакар красшав-
ца лепо обоядише, ал и шкодљиве, опровне
начини. Не манѣ луд є и убишочан обичай
сирѣе макар зашшо у бакреном некалайсаином
сосуду кувати, ербо се сирѣе шаковим начи-
ном свагда, више или манѣ опруе.

Ако

Ако цревопролише има, нека піе воду ош куваног ечма, или белог слеза, или цвеша ош дивизме, или куване слезоваче (болѣ е ово све осушиши, и ош осушеног кувани есове); али без сирѣша. Еспи свуда мало шреба, найболѣ саме чорбе чисте.

Ако шрудна врло редко, сваки шрећи, 4-ши и ш. д. дан, и врло шежку сполицу има, полезни су клиспири, ер сполицу опво-раю, и со шим родбай врло олакшаваю. Нека се дакле домаћа клиспиршприца држи, гди бабице нема. Иначе е добро пиши чорбу ош кувани суви шльива, само шреба ій спући куване, да се више чорбе добіе, и процедиши, да се кожице баце, ер оне яко желудац опес-щаваю. Или се могу две шри кашике шећера у чаши воде расшопиши, и, поред умереног движенія шѣлесног, пиши. Кое далѣ шврдѣу сполицу имаю, нека више сочни ела еду, ма-нѣ ош суви; нека еду зрелог воћа мало више, ма и у юшру било; нека пію воде сваког саша по чаше, ма и жедьи не имале. Гдикое ни-кад у живошу своме воде не пію, гдикое баш-нишпа. Ово е врло шкодљиво.

Ако шрудна озебе, и зло йой буде, нека се у крешу прилично покріе, мирно лежи, и еся піе ош зовиног цвеша.

Ако кровопролише из машерице добіе, нека мирно лежи, не врло шопло, но само шанко покривена, на едной справи, с' шрупом мало узвишеним, и нека ладие (не опвећ) во-де піе, сваког по саша по пол чашнице мале

вивске; нарочишо ако йой є при шом и врло шопло; віно и ракія овде би прави ошрови би-ли. Вообщє су врло редке болєсти, гди не-би віно, ракія, пійво, розолія, кафа шко-дила.

Све ово совєшуєм само онима шруднима, кое лекара близу себе немаю; кое га имаю, памєшніє њє учиниши, ако нѣга зовну: єр он-да болєсшнику найболѣ помоћи можемо, кад га видимо, и собсшвенним чувсшвама сшпанѣ нѣгово познамо. Защо се и не усудьуєм много лекова совєшоваши, боєћи се, да се више пу-шій не злоупотребе, него добро.

Коя шрудна болєсна нїє, ша нека никак-ве лекове на свєшу не употреблява. Врло є чесш и гошово свакоданий обичай за родьай преправляши се. Єдни, наравно у лекарсшву не искусни, совєшую шоплицє, други крово-пушшеніє, шрєћи древопролишєлна средсшва, чєшврши неке кровочисшшєлнє кувкє (де-кокшє); гдикои свє ово за полєзно држє, ал наопако. Нєма лека, кои би здоровом човєку полєзан біо, кои му шкодіо нєби. Лєк є са-мо у болєсши лєк, у здоровю прави ошров.

Купаши се слободно шруднима, али само кадкад због чисшшє шѣлеснє, и горє опомє-нущим начином. Многє шоплицє родьай ошє-щаваю и на кровопролишїє наклонносш правє и увеличаваю. У Будиму сваке годинє спшшшнє жєна побациваю у шоплицама и због шоплїйца.

Іошш є шкодльивїє кровопушшеніє. Та шо сваки и прєсшш знадє, да крєпкє жєнє

лакше радѣаю негола слабе. Зашто бисмо дакле кров пушшаюћи шѣло без наше нужде, без лекарске заповесши, слабили, и зашто би шрудне шо чиниле? Да ослабе, зашо?

Тако су и сви други лекови, кои се здравима шруднима совешую, свагда неполезни, а и врло често шкодљиви. Ово я не говорим из саме мое главе, но по совешу найславниа лекара, кои су хиљадама шрудне родійлѣ и породійлѣ, у здравлю и болесши, посѣщавали и примѣчавали.

Найпосле при концу шрудноспи мора шрудна гледаши.

9. *На сисе свое.* Ове доиши не могу, без да она горня кожица с' брадавійца сидѣе. Ову шреба дакле пре скинуши, него шшо деша сисаши зачне, иначе се брадавице ораняве. Овим намѣреніем шреба брадавице сваки дан, у последнѣм месецу шрудноспи, водом сапунском праши, докле год речена кожица не сидѣе. Ако су брадавице дирнуше врло осешљиве, или дирнуше болу, маши ош сисаня дешинѣг грчове добіе, валя осешљивосш ову ошупиши честим брадавійца дїранѣм чрезъ субшїлнїа перш, и пранѣм с' вином или ракіом. Брадавице врло малене или мало увучене шреба честше диркаши и голицаши, да се подигну и изпупче. Са свим увучене брадавице биваю често ош сшезаня, мидера, редѣе саме ош себе. Ове шреба извући. Болѣ е на ово упошребїши сисашелна спакла, или усша, неголи люске орашиѣ, напершке и ш. д.

Реѣи-

Рећиће може биши коя: та я сам већ, Богу хвала, не еданпут срепно родила, а на нишпа по пазила нисам. Ја оваковой ошгова-рам: да ће онда лакше родиши, и да несре-ћа, коя се у десеш родьяя догодила не, у еданесном случиши се може.

Б. Правила, по којма други люди с' труд-нима треба да поступаю.

Трудну треба да сваки као свешнию неку емашра. Кромѣ иѣног собшвенног здравля и живоша, кое смо чуваши дужни, носи она у ушроби своей будущег човека, будущи дер-жаве член, будущу човечесшва, опечесшва и рода надежду, будущег неба ангела; носи шайне пуно сокровище, кое не знамо, какву ће нам радост, какву славу, какву ползу принеши.

Измедьу свійю людій, кои шрудну обко-ляваю, муж е, коме е небо плод супруге у-шробни, као будущег ангела свогъ, воверило, и ош кога ће небо, како е с' овим плодом по-сшупао, рачун и есап искаши. Сваки онай, коег сурово са шрудном супругом посшупанѣ по учини, да она плод свой, пре него шшо е за овай живош дозрео, побаци, може у себи горег убійцу емашраши, него у свирѣпом Тур-чину, кои живом непріяшелю на коплю црева вади: ер овай е убіо непріяшеля свог, а ши си грозни и недосшойни ошче убіо деше швое, убіо си швою кров, убіо швега наслѣдника,

пвога ранишеля, убіо си сладост, ушѣху и подпор сшаросши швое.

Жалостно примѣчаніе учиниши морам: да се Сербљи наши не хвале у дружшву, како га жена нѣгова люби, неко колико га се бои; и не, како ю он милуе и супружески, као друго шѣло свое, другу душу свою, негуе, него како є и колико є пушій шуче, и како є, каквим начином, и с' чим є шуче. Ми валя, и наше и домаће среће ради, да се шрудимо, да нас супруге наше из любви уважаваю, а не да нас се као бесног куряка бое и плаше. Каква є жалост видиши на супруге лицу пошайну, сакривену радост, кад сурови и свирѣпи муж из куће излази; и примѣшиши, како се при свакой найманьой лупи ужасне, мислеши, да мрзка мужевлѣва нога бакће, немир и несрећу у кућу носећи!

Свеша є дужности мужевлѣва свою супругу и иначе, а нарочишо шрудну с' правом супружеском любовью, с' брашском сшерпѣливостію, с' пріятельском нѣжностію предусрешаши, шреба да ю смапра као прекрасну лею, на койой ће му пресладко опца име изникнути.

Нишпа нема шкодливие и на шрудну и на плод нѣзин вшеченіе, него дуга невеселості. Ако се дакле случайно шко с' шрудном супругом своим и успоречи, нека он пре попусти, нека се фрашко с' ньоме помири. Често жене, пре добре предобре, у шрудности сасвим прошивву, често несносну ћуд добию;

чесно на мужа, кога су пре најви́жніе любя-
 ле, у шрудности омрзну. Но ово све само до
 родья шрае, и с' њиме изчезне. Оне сироме
 у шом нису криве; шо само шрудности с' њіо-
 вим собспвенним шемпераменшом са собом но-
 си. Оне се често саме на себе люше, што су
 шакове, и каю се за сваком погрешком; и о-
 пещ се слабости ове опресши нису кадре,
 докле год не роде. Запо ми, кое е природа
 с' овим великим шерешом, шрудностию и ро-
 дьяем, пошшедила, шреба да шолико више
 шперпѣнія с' милим супругама нашима имамо,
 колико више примѣшимо, да су се као шруд-
 не у нарави променуле. Ми валя полюбцима
 и лепим речма гиѣв њіов да ушоплявамо, и злу
 ѣуд њіову поправлямо, да ни њози ни плоду
 у ушроби не би се шкода каква нанела, валя
 да се шрудимо, да све люшости причине ис-
 пред очію њіови уклонимо. (*) Ако іи каква
 изненадна, врло велика радост очекуе, ову
 им полагамо опкриши шреба. Валя іи свагда
 любко опоминяши, да се оп горе речени шкод-
 льиви впеченія непрешанно чуваю.

Трудне супруге шуѣи само свирѣпа и звер-
 ска рука може. Нарочито су и њима и пло-
 ду шкодљиви ударци по шрбуу. Често деш е
 у машерици оп оваковог ударца на едануш,
 или

*) Но паравпо и шрудна шреба, да се оп по-
 грешке ове колико више чува, и да ю силом и
 навласпице себи не присвојава: ер себи ќе най-
 више шкотиши.

или доцнѣ умре, и кад се побаци, донесе на шѣлу ма гди модро пѣшно (флеку) са собом, да безчовечном опцу покаже, да га е он убіо.

Ни шураши, ни гураши шрудну не валя. Ако се какав шежи посо догоди, гди би она у опасност доћи могла, шай посо нека супруг ради, а ньози лакше опреди.

Ако примѣшимо, да се шрудна оп родья, буди зашшо, непреспанно плаши, преба ѱой умилним и разумним речма спра разшпериваши: ер овай сам може несрешног родья узрокъ биши. Найнужднѣ е у шом случаю, да е супруга о любви и верности нашей совершенно уверена: ер онда е све муке шрпиши гошова; валя шаковима казаши, да без родьяйни мука ми не можемо пресладко име опца, ни оне преумилно машере име добиши, и ш. д.

Человѣколюбіе и дужности хрїстіанска налаже, да и други люди на шрудно женско е³ особншом пазльвоспшю глеме. Све дакле, шшо би шрудной шкодльиво било, нека не чине, а шшо ѱой е полезно, шо нека ѱой усердно шворе. Овде ми неваляли плашеня обичай опоменуши преба. Плашенѣ часпо и иначе люде у велике несреѣе баца, као у велику болесш и ш. д. Но особншо се оп ове шкодльиве лудосши при шруднима чуваши шреба. Ако би се случай какав догодіо, кои яко спраши, као пожар, не валя га шрудной напрасно, но врло предосторожно опкриши и явиши.

II. СЪЧЕНІЕ.

О родійляма и породійляма.

Нека се правила оп почешка до свршешка родъая наблюдаваши мораю (родійлъ), а нека после родъая (породійлъ).

А. Пред родъаем.

Трудна шреба да се у 9-шом месецу за родъай преправляши зачне. Да неби родъай изненада несреѣу какву донео, нужно е знаши знаке, кои родъай предвозвѣщаваю.

Дошли смо горе у знацима до друге 9-ог месеца половине. У другой последнѣг шрудносши месеца половине, у койой шрудна сваки дан родиши може, нагне се машерица сасвим напред на шрбу, на едну шрану мало више, него на другу, опуд се пупак и шрбу око пупка яко испупче. У ово ишо време почне се машерица доле спущаши, и верх нѣзин опеш онамо додѣе, гди е у 8-ом месецу біо, сврѣч у среду измежду пупка и ямице

под-

персне. *); спольске шайне часпи мало напеку, поспану мекше и влажніе; шрудна често мокриши мора; роди се при шом бол, кои се из почешка само напред осећа, испод шербуа, после се спане ош крспа радъаши, и напред проспираши, гди га увек под шрбуом или у бушинама несшане; под болом оваковим пошече из шайни часпи више влаги, него што е пре шекло; бол сваки прешане сасвим, па онда опеш додъе; доцніе све чешће долази, и све ячи, и све дуже прае. Жена, кою он у говору зашече, напрасно ућуши, често се и уваши рукама зашшо, нарочишо за крспа, или се рукама за друго што уваши, а крспа гдигод наслони. Под оваковим болома и родъай се сверши.

Ако е дакле шрудна пре 8 или 9 месеци време изгубила (прем да ово ніе извѣспан знак), ако е пре 4 месеца перви пуп плода движеніе осешила, ако е инди шрудности при концу, и ако се ови мало пре речени знаци появљиваши зачну, онда е родъай близу.

Памешно чини шрудна, коя йоши у шрудности, много пре родъая, више пущій бабицу зовне,

*) Верх машерице овим се начином у сваком месецу шрудности (кромѣ 3. и по перва) наћи може: проспри дланове ош обе руке по шрбуу с' окренутим палцевима горе, прочим перспима доле и мало на страну; сад пилай палцевима, одоздо горе длановма по шрбуу пузећи, и шако ћеш верх машерице, гди е год, наћи.

зовне, да ова иѣно спашѣ просмотри. Но како примѣши на себи ове знаке, кое сам малко пре у другој 9-ог месеца половини напоменуо, нека шаки бабицу, или у ове несущешвию другу памешну жену у помоћ дозваши да, и нека из собе никуд више и не корачи.

Колико љой год пупшій на мокраћу додѣе, нека се не лени, нека свагда мокри, ма сваки час било, воду нека нипошшо не задржава. Ако би ю на мокраћу шерало, а мокриши не би могла, нека легне на креш поребарце или на ледѣа, под крша нека шшо подмешне, да више шшо ош шрбуа, и нека шако воду пода се пусши. Ако и ово не би помогло, а разумне бабице нема, нека на ледѣа легне, под шруп шшо подмешне, и нека љой онда шко, ал не под болом, него кад бол прешпане, полагаано и субшилно длановма шрбу као малко подупре, и у вис подигне, шрбу длановма помало к' персима подижући. Ово врло предосшорочно чинаши шреба; груба рука за овај посо не валя.

Треба далѣ глешаши, да се ош оног времена поне, кад се друга половина 9-ог месеца започне (погледай ошеш више речене знаке), сваки дан сполица ошворена држи. Ако ово само ош себе ишло не би, сваки дан шреба се клусшираши даши, с' камилленеом, или с' кувком (декокшом) ош слезоваче, белог слеа, дивизме или ечма, или само с' водом млаком и зейшином; може се и шеѣера додаши белог, али више нишпа.

Буду-

Будући да нису редка шакова мѣста, која бабице немаю, а клиспиршприцна се купиши може, зашо овде начин додаем, кои при клуспиранию наблюдаваши преба. Не валя никада пуниши шприцну увлачећи печносш у ню, ер овако се не може сачуваши, да се мало воздуха у ню не увуче, ошкуд се после лако шрбоболя рода. Тійсак шмрчни преба извући, верх шмрка горе окренуши, опвориши, и сипаюћи шмерк напуниши. Како се шмерк опвора и запвора, може се научиши оп оног майшпора, оп ког се шприцна купи. Оп зейшина доспа е една кашика, или две на едан клуспир. Зейшин се може найпре усуши, па онда вода или шей полагаю одозго, докле шмерк врѣом пун не буде, онда га преба оном калайном (циненом) цевю запвориши. Клуспир нека буде само шолико шодал, да се напунѣна шприцна на шрепавици шриши може. Цевцицу ону кошпану, која у држку оп шійска сакривена спои, не преба на шмерк напакнуши, него ю валя зейшином или машѣу намазаш, и шако намазану, помалко шураюћи и окрешаюћи, и мало више к' левой спрани управляюћи, у спражници до половине умешупи, и овда испом шприцну, која већ напунѣна близу лежи, с' ньоме саспавиши, шако, да се верх оп нѣзине калайне цеви у ону кошпану цев сипави, држећи левим прсцима кошпану цев, да се не би унутра яко ушурала, и што повредило. Сад, с' левим прсцима еднако кошпану цев држећи,

и к' шприцна мало пришискујући, овом и-
спом руком и верх оп шмрка превапивши,
валя шійсак с' десном руком, окрешајући,
полагано ушпураши. Кад є шприцна већ за-
шворена, шреба ю полагано заєдно с' кошпа-
ном цевю не распавлѣну извући, и после опра-
ши и опрши. Клуспираши се шреба лежећи
на едной или на другой спрани, и после при-
млѣног клуспира барем по сапа лежаши: єр
иначе клуспир фришко изидѣ, и шо сам,
без сполице.

У несущспвию клиспирног шмрка може
се шеѣр или чорба оп кувани суви шльива
упошребити, или сваког другог сапа по єдна
кашика доброг зейшина.

Колико се више болови гореописани уве-
личаваю, шолико є родъай ближе, и шолико
се више спараша шреба, да се сполица добіе.

Ово се не може доволно шруднима пре-
поручити. Кад се сполица пре родъая оп-
вори, далеко брже, и с' много мањом муком
деше из ушробе изидѣ.

Я овде у Пешши єдну касапкнию позна-
ем, коя є, леву, суевѣрну и луду бабицу
имавши, пешоро деце врло шежко радъала, и
при пешом єдва жива осшала, после него шшо
є преко 3. месеца дана лежала. При 6-шом
родъаю употреби совеш мой у призренію мо-
краѣ, сполице, и у прочима спварма, кое
ѣмо шаки видити. Кад є после родъая по-
сѣшим, ніе ми могла доволно благодарити,
говорећи, да би волела овако шрипуи уза-
споп-

споще родиши, него єданпущ, како є пре радьала. Она є врло слаба жена, и често болешльива бивала; дешенце є красно родила, здраво и велико, и опеш є у породьайном крешу ни глава заболела нїе, єрбо є сасвим по совешу мом у свему посшупала. Шшо више, опш родьая овог почела се гоиши, румениши, и весела биваши; зачудїо сам се, кад сам є овако у мою собу уїи опазїо. Донде є и по мом искусшву и по нїном собшвенном призначїю єднако сува, бледожуша и довек невесела била.

Б. При родьаю.

Како шрудна осепи, да се опоменуши родьайни болови усугубляваю, све чешїи биваю, и проче родьай скори предвозвешаваюће знаке и промене на себи примїши, нека се сасвим до кошулї свуче, и у креш легне. Ако просшрану реклицу има, и шу може на себи задржаши, но све друго, све свезке, чарапе, сукнї и ш. д. валя са себе скорше сбацїши. Овим се посшупком многе муке и несреће удале.

Креш оваї шреба да є раван, глава не врло узвишена, шреба да є шверд, без дуни; одоздо модрац, или на сламу їебе, и чаршаф, и преко овог їошш єдан више пушїй преїен чаршаф под подїне мешуши валя. Койой може биши, нека под чаршафе подмешне увошшано, плашио (вихслаиванд). Покривач нека є лак їорган или їебе, не дуни. Многи

се несрепни случаи само из ове едине причине догадѡю. Тѣло се у перю яко угрее, и кро-
вопролише лако се роди; а и найлакше се ро-
дїя у перю лежеѣи, како се найманѣ ош-
крїе, заладиши може; а ош ове несреѣе нема
горе за родїялѣ и породїю. Креш прѣба
далѣ да шако лежи, да се, ако не са свїю,
барем с' з. спране слобдно к' нѣму приспу-
пиши може.

Кромѣ ови досад опоменуши правїла ни-
шша родѡай шако не олакшава и не ускорава,
као кад родїя на едну или на другу спрану,
не на ледѡа, легне. Нека лежи на оной спран-
ни, на койой ѡй е удобнїе; ако ѡй е све едно,
нека лежи на левой; но може се кадкад по-
лагашко и с' едне спране на другу окренуши.

Врло зло за себе раде, кое у родѡаю шер-
пѣливосши немаю, него се као бесомучне по
крешу бацаю. Кромѣ шог, шшо се овим
начином муке само увеличаваю и умножаваю и
родѡай ошѣшава и закоснява, догоди се не ред-
ко, да чрез много и силно премешанѣ дешен-
це у машерици у зло положенїе додѣе, шако,
да се кадкад ни родиши не може, него или
оно само, или скупа с' машером погине. Ро-
дїя прѣба да себи предсшави, да своме ро-
дѡenom чеду за любов ове муке шерпи, кое
ѣе ю кадгод сладким машере именов назива-
ши; прѣба да помисли, да е и нѣна маши нѣ
ради овакове исше болѣ поднела. Кои су око
нѣ, нека ѡй любким милованѣм кураж и
шерпѣливосш улїваю, нека ю увере, да ѣе
муке

муке ше берзо проѣи, и машерно восхищеніе скоро на ньово место сшупиши. Ово є нарочито код первородіѣля нужно, кое су обично плашльиве и не мирне. Нипко не може шoliko на родіѣлю дѣйсѣвоати, колико супруг мѣли. Ако родіѣля само мужа свог при родѣю шерпиши може, нека овай све послове на справу осшави, и нека се око нѣ надѣе, нека є милуе, люби, моли, совешуе, обеѣава (ал после реч да држи), нека лице плашльиво не показуе, нека ѣой и он шно помогне, и пр. нека ѣой крша, или колена, или главу држи.

Главу нека родіѣля нашраг не баца, ербѣ се лако опшуд гуще роде; нека ю држи онако, као иначе, кад лежи.

Сшеняши силом, и. є. више, него шно сама природа изискуе, у родѣю никад не валя; нарочито є ово у почешку боолѣ шкoдльиво, и онда кад дешне веѣ до излазка, предшайне часши, додѣе.

Кадкад се догоди, да у родѣю боолѣ не спане, и пр. кад є дешиня глава веѣ изишла. Овде се дешне, ако дуго око враша сшегнушо осшане, лако удавиши може. Боолѣ оне родѣйне происходе они скупляня машерице око дешинѣг шѣла, да га из себе изшера. Бооля*) є дакле у родѣю нужна, ниши се радоваши шреба, ако усред родѣя на єданшун
пре-

*) Овде се увериши може єдан, да я не желим новосши нове аукшор биши; шно самогласна у еублявам.

пресече и преспане, него се валя из свійю сій-ла шрудити, боолю, ш. е. скуплянѣ машерице, опеш произвешти: иначе се родиши деша не може. Нишша у овом призревію ніе болѣ, него и шрбу и сисе (нарочишо брадавице) сувом угріяном крпом шрши и облагати, или само ии длановма шрешти.

Кадгад се догоди, да су боолѣ шу, и опеш се деша родиши не може, зашо, шшо в дешиня глава на шпану (на кук) се наслонила. У овом случаю испупчи се шрбу или на єдну или на обе шпане. Ако є на обадве шпане шрбу испупчен, онда нека легне родійля на ону шпану, на койой є шрбу гооре више, (к' персима ближе) испупчен; аколи є шрбу само на єдној шпани испупчен, онда є или ниже доле (ближе к' богу) испупчен, или више горе (ближе к' ребрама); у первом случаю шреба леѣи на ону шпану, гди ніе, у другом случаю на ону шпану, на койой єш шрбу испупчен; дакле ако є доле испупчен, лези на прошивну шпану; акол' є горе испупчен, лези на шу исшу шпану, гди є испупчен. Обично се онда деша опеш добро намешти, и родѣай срепно оконча; само на ово добро шреба пазити, рано пазити, йошш при первым боловима, да не буде после доцкан на сходну шпану легати.

Овде є место, да и о бабичіим сполицам*) шшо рекнем. Нема нишша, нема ни каквог рѣавог обичая, због коег више жена

*) Hebammenstühle.

и деце пропадне, него због проклеши ови спо-
 лійца: Оне ни на што друго полезне нису,
 него на бабійца коммодитен. При крешу
 мораю наравно спаяши, и више се мучиши, а
 пред сполицом својом лепо на шамл седну,
 и бурмуш шнуфајући с' озбиљносним и
 важносим пуним лицем комосно гледе, како
 се родійлѣ пред њима на сполицу муге. У
 овој нещасној сполицу никад не може
 лако родиши, а често и родійля и деша
 кроз ню пропадну, или у велике болести па-
 дну. Требало би иј заисна све покупиши,
 што и год има, и на парчеша исцелаша, да
 човечесво не кваре и не умаљаваю, и треба-
 ло би публично и свакој бабици држаша за-
 браниши. Нека пробаю само едануш оне,
 кое су на сполицу радбале, на крешу ро-
 диши, па ће видиши, шта е сполица, и шта
 е креш, каква е међу њима разлика; и
 онда сам уверен, да ће прошив сполице вика-
 ши, како год и горе речена касапкинја што
 сад виче, која ми се пре хвалила, да е већ 4
 жене ош сполице спасла, ербо е сама на мой
 совет искусила, колико е лакше на крешу
 родиши, него на сполицу бабійца лени. Спо-
 лице ове нарочишо из 4 причине шкоде: 1.
 што родійля у њима шако свободна не, као
 у крешу; 2. што сви бурази у њима ма-
 шерицу доле припискую, исход из ложнице
 сшегну и запреме, и скуплянѣ машерице и
 излазенѣ дешета прецяпшувую; 3. што се
 шршачна коси припискуе, излазак дешета
 оше-

опещаваяући; 4. што се дете внезапно роди-
ши и убити може. и ш. д.

При другом родбаю заисте родилья не ред-
ко ела. Треба њой онда даши еспи, али са-
мо чорбе (полевке), или млаког млека, или
ровишо је, или чорбе ош аингемахиса. Ако
би родбай врло дуго шрајо, и. пр. чиншав дан,
или више данаа, може њой се даши и мало
зелени, и младог меканог мяса, и добро на-
чинѣног шеспаног ела, али само мало, никад
много на еданпуш; болѣ чешће а по мало. Пи-
ти осим воде чисте нишпа совешно не; све
друго шкоди, као вино, пйво, ракія и ш. д.
Коя шоля шея ош слезоваче, белог слеза, ди-
визме може се попиши.

Јоши ми двое опоменуши шреба:

1. Под целим родбайом шреба, да но-
говеез*) слободан спои, како год и шрпична
косш, да ии нишпа не прешискуе; само кад
дете баш излазиши почне, онда шреба дланом
ко глав и дешиньой мало ноговеез приписнуши,
и тако приписнуш држани (с' перспима к' за-
двѣци окренушима), да се раздерао не би.

2. Кое шрудне оне опечене плаветне
жиле по ногама имаду, шреба да ове, кад ро-
дбай наспуши, мало, ал шек слабо, уфачлу-
ю, не спезаюћи, но само ии овлашно чим умо-
шавши.

*) *Mittelfleisch*, ш. я. оно месно медьу ногама,
које најме часши ош задвѣце-распавля.

Кад се деша роди, онда валя чекаши, докле пупчија шшраньчица куцаши не пресшане, пошом ону пачљиву (пишије) печносш два шрипуш к' машери ош дешеша, медьу прсшима, по шшраньчици узвући, и шшраньчицу 1 цолл ош пупка паншљыком обвезаши, и деша у врућ покривач умошаши. О дешешу ћемо доле далћ говориши.

Машери онда шреба шаки шрбу угреяном крпом покриши (чаршафом), и чекаши, докле породьайне (послеродьайне) боолћ додьу. За шшраньчицу не валя ни пошшо вући. По дугом или крашком времену почне се машерица опеш скупляши, да ложницу из себе изшера, и шо су породьайне (послеродьайне) боолћ. Кад се већ ложница, излазећи, у шайним часшма показиваши зачне, онда ю е слободно малко за шшраньчицу повући, да скоріе изидье. Кад е и ово сбилосе, опеш шреба машери врућим чаршафом шрбу обложиши: и шако е сад родьай свершен.

Юшш ми особишо шшо у призренію дво-
няка примћшиши валя. Ако е шрбу у шруд-
носши біо као двогуб, посред среде уздуж као
разделћн, ако е шрудна на више месша на е-
дангуш движеніе дешеша осећала, ако е шрбу
врло велики біо, а дешенце се, на удивленіе,
малено роди: онда се надаши шреба, да юшш
едно деша у ушробн лежи, да двоньке шруд-
на носи. Овде нишша особишо чиниши не ва-
ля, него само шшраньчицу на два месша пан-
шљыком обвезаши, близу пупка дешинћг,
као

као иначе, и два цола далѣ ѱошп еданпуш, пак онда у среди медѣу свезкама шпраньчицу пресеѣи. На ово су најспособнѣе шупе маказе. Ако се у двоньцима с' везанѣм овако не поступи, лако може оно деше, кое е ѱошп у шрбу, оп кровопролишя умрети, или само, или заедно с' мацером. Ал више нишпа не треба чинити при двоньцима, баш управо нишпа, него само мирно чекаши. Нарав ће сама и друго деше, макар чак други дан, испераши, нека само маши мирна на спрани лежи и чека. Шшо се год друго, било шпа му драго, у овом догадѣаю чини, све е не разумно и шкодљиво.

В. По родѣаю.

Како се родѣай оконча, нека се окрене породѣйля на кою спрану (на ледѣи нека не лежи ни сад), и нека ѱой се сув чаршаф подмешне, да перво на мокром не лежи, друго да се видиши може, ако би преко мере много крви из нѣ пошекло; но ова ће се несреѣа редко догодиши, ако породѣйля на спрану легне, и ако е пре разумно владала се. На родѣайном кревету треба ю допле мирну оспавити, док се год мало не опорави, здраву и яку породѣйлю 2 до 3 сапа, слабу и чишав дан. Ако би е дркшавѣ и зима напала, нека ѱой се да една шоля камилленшея, или шея оп слезоваче, белог слеза, или оп спучени и кувани кукуруза, друго нишпа на свешу, па онда ће добро бити. Ако би кров из нѣ пошекла,

нека мирно лежи на койой спрани, не врло покривена, с' подинама малко узвишенима; нека по мало не врло ледене воде пиє, и нека йой се прбу масним дланом полагаю шре. Коя лекара близу себе има, ша ће најболѣ учиниши, ако нѣга шаки зовне, или барем бабицу у овог несущспвию.

Многе породійлѣ врло велику наклоносп к' спу и спаваню осећаю. Ако се не могу оп овог задржати, нека барем 5 до 6 сашій после родьяя будне оспану, пак онда нека спаваю мало; али и док су будне, и док спаваю нарочишо, нека е шкогод непреспа по код ньи, да на ный еднако гледи и пази, да не би изненада кровопролишиє добила, кое у спу лакше бива.

Догоди се често внушренно кровопролишиє, кое шакодьер опасно биши може. Кров сирѣч на полѣ не излази, него се у маперици скупля и ову разпеже, и шолико е кадкад расшегне, да опеш као шрудна нараше. Оваково се внушренно кровопролишиє, оп коег породійля шако ишо умреши може, како год да кров наполѣ у крешеш пече, из слѣдуюћий знака познаши може: породійля све бледья и ладнїя бива, пулз (*) све слабїя, дїсанѣ све шеже, прбу све већи, најпосле йой се очи помраче, и несвешпица ю нападне. Како се ово примѣши, шреба ю, ако спава, полага-

*) Куцанѣ кровни шїлла, ч. пр. на руци за дланом и палцем.

лагано пробудиши, на спрану окренуши, и више речена средсва упопрелявши. Ако лекара или бабице нема, добро е у кровопролишю, кад шрбу под ным ве боли, и шей ош циммеша упопрелявши овако: узми ош спучене корице цимешне одну кафену кашичицу, баци у маюшак лончић ($\frac{1}{4}$ сапльика) ключале воде, одма поклопи и изспаши, па века шако мало посшой ош вапре удалтно и добро покривено, онда процеди, у чиспу флашицу усни, и добро запуши. Ош ове водице може се породійльи у кровопролишю (ако е шрбу не боли) сваког саша 10 до 20 капльй у кашики чисне воде даваши; аколи шрбу боли, онда е циммеш шкодльив; онда само оно упошреби, шшо сам мало више гооре советовао.

Кад се породійля па родьайном крешпу мало ошмори и опорави (види горе), машерица се довольно скупа (кое се ошипши може над подшребувним косшима, и заключиши из крви само шек помало шечеће), шреба ю на *породійльній крешт* премесшиши. Док се год машерица йоши као велики шар (кугла) над подшребувним косшима осећа (длановма и персшима пипаюћи), и докле год кров из породійльй йоши знаменишо шече, донде йоши не време породійлю с' родьайног крешпа (на ком е родила) крешани.

Кад е већ време, да се на породійльній крешп премести, шреба ю найпре, у запвроной шоплой собі, шоплим рукама, ош свега,

га, што е год мокро и влажно, опростиши, и у чисто, суво, добро прогреево плашно обући: у кошулю и комошну реклу с' паншљикама за везанѣ (одаспраг са сваке шправе една), не с' дугмешама; шреба на сисе, кое рекла свезана одоздо валя малко да подиже, мекано угреево плашно мешуши; бушине и шайне часпи меканим сундьером (губом, или меканом крпом) и млаком водом очистиши, сувим и цоплим меканим плашном опреши (кое 8 до 9 дана юшром и вечером чиниши валя), и, ако шайне часпи нису яко позледъене, покриши ове вруѣим више пуш' превіеним плашном меканим, да се ош воздуха сачуваю; аколи су шайне поолне часпи опечене и болу, шо ии онда шреба неколико дана облагати млаким шейом ош мирисави шрава, као: ош майкине душице, жалфіе, рузмарина, мајорана и ш. д. Ово се слѣдуюѣим начином прави: узми ош кое речене мирисаве шраве одну шаку, баци у чист лонац, поспи олбом ключале воде, шаки поклопи, и покривено $\frac{1}{4}$ сапа ошпави, после кроз чисту крпу процеди, додай, ако имаши одну чашу вина или одну кашу ракіе, умачи у ову воду мекане крпе, и малко изцедъене, млаке, на опечене часпи шайне облажи; како една крпа оладни, скини ю, и другом млаком умоченом обложи; и шо све шако донде чини, док се год ошок не изгуби.

Кад е породійля ош родъая опоравила се, и маперица веѣ шолико скупила се, да се као

не врло велика кугла над подшербувним коспиама осешъа, кад е породійля већ очишћена и обучена, онда ю шреба у породъайни крешеш премеспиши. Овай се крешеш ош обичног разликуе:

1. Треба да е шако раван, да породійля сасвим равно лежи; глава врло мало више ош прочег равно лежећег шѣла.

2. Нека има перя шшо може биши маиѣ, усшроен по горе реченом начину.

3. Да има у среди 4. 5. пушій превіен чаршаф, да се на иѣга породійльна нечисшопа скупля.

4. Треба да е на мирном, чисшом, сувом, умерено шоплом месшу.

Врло е шкодльив обичай часпи по родъаю држаши у оной испой соби, гди породійля лежи. Перво се она, гледаюћи ело и пиће пред собом, залакоми, еде и пиє шшо ниє за ню, и шако се лако поквари; друго ука и бука, коя при оваковой часпи не изосшає, не да породійльи, како би нужно било, ош родъая у миру и шишини одмориши се, и ако, као шшо е код нас обично, часп и у ноћ удъє, ни спаваши не може сироша мирно.

Из овог и други подобни неваляли обичай шо произлази, да врло многе жене, како еданпуш роде, никад више совершенно здравлѣ не уживаю, изгубе због шог волю и веселосш, и довек до гроба жуше и чемерпе изгледаю, а многе у другом родъаю и умру, или више ни-

кад

кад не зачну, или слабу врло и болешльиву децу одонда радъаши започну.

Шкодльива е за родійлѣ, као и за друге люде, влажна соба, ош сунца окренуша, шам на; весма им шкоди, ако се у льиовой соби пере, суши, сирѣе прави, красставци киселе, леб меси, многи люди долазе или живошинѣ, цвеѣ ноѣом шрпи. Ако е могуѣно, ни еспи у нѣной соби не шреба, камоли ела у ньози држаши. Собу шреба сваки дан отвориши због чистог воздуха, чуваюѣи породійлю покривачем, да не назебе. Вообще никакву нечиспошу у породійльиной соби шерпиши не валя. Ладносш и вруѣина еднако шкоде породійльи. Многе визише, нарочишо перви дана, нису пробишачне, ер кваре воздух, и породійлю к' многом говору подшичу.

Ако жели породійля, да здрава остане, да ош млека, ош сійса не спрада, нека перви 5 дана, докле млеко у ред не додѣе, нишпа друго не еде, осим говедье, или шедѣѣ, ягнѣѣ, или запригане чорбе. Кокошия чорба яко гріе, и со шим шкоди; полезнїя е цилѣѣа, или ош гушчїѣа. Друго нека за 5 дана не еде нишпа. Болѣ е 6. 7. пушїй на дан помалко еспи, неголи шрипуш само, ал много на еданпуш. Нека не піе нишпа, осим чїспе, не врло ледене воде, не много на еданпуш, но често по мало; добри су и Θεови горе речени, две шри шолѣ на дан, найдалѣ до 6 шолѣа. Ово е нарочишо овда добро, ако су болѣ породѣayne врло велике; но многи еей

шкоди, спомомах кварећи. Шкодљива е породійли кафа, чоколада, многи шеови; но особино шкоди вино и ракія.

Несрешан е заиспа обичай ракію у породьяю пиши. Понайвише ю зато пію, да би боолѣ породьяйне ушисале. Ракія ии наравно опе, и болѣ се ушисаю; али ево несреће, кою ракія чини. Боолѣ нишпа друго нису, него скуплянѣ и спезанѣ машерице. Свака породійля може себи представити, колика е машерица у шрудности бити морала, да и деша, и ложница пѣгова, и она вода око деша, у койой плод плови, у нѣози мѣста и-маю. Сигурно би 4. 5. и више љолби воде у вю спало. У здравой жени, изван шрудности, не већа оп средиѣ крушке. Колика е то разлика! Колико се машерица, кад е већ родила, скупиши мора, да не би сва кров породійлина кроз ню изцурила! А ово без боолѣ бити не може. Коя ракію у породьяю піе, или ће у смершносипно кровопролипіе пасши, или ће навек здравлѣ свое саранити. Нека се погледи само у огледалу, коя е ракію у породьяю упошреблявала, сигурно е или бледа, или жуша, или шамна у образу; нека опипа онда шрбу свой, па ће наћи сигурно у дольиѣм шрбуу шверду куглу, ш. е. опечену и опшвердишну машерицу, коя се здрава, изван шрудности, никад кроз шербу опипати не може. Опшуд се раніе или доцніе разне не-среће радьяю, као неплодіе, време не уредно, бе-

бело време, хекшике, живина у машерици (мушшеркребе) и ш. д.

Ово су све плодови уношребленія ракіе у породѣаю, осим шог, шшо породійля запаленіе или целе крови, или ког органа, као н. пр. машерице, беле или црне жигерице и ш. д., или кровопролишіе, или обое добиши може, и опшуд, кадкад, као опш грома, погинуши.

После неколико дана, кад већ млеко у ред додѣе, може породійля еспи и меканог младог меса, и зелени (киселе не, ер млеко квари); али йошш не пасуля, грашка, соційва, лука, сшарог сира, шверди ня, шуньке, гльійва и ш. д. Доциіе може еспи и пиши, шша има, и на шшо се научила, но свагда и свашша умерено.

Кое саме доиши неѣю, оне нека врло мало еду, само шек да опш глади не умру, и шшо саме слабе чорбе и сладке зелени, и да воде пію, док се год млеко не ушопи.

Кромѣ реченій правійла нужно е и шѣлесну чистопу наблюдавани. Многе луде мисле, да е гад и смрад опш чистопе породійльи далеко пробисачни, и запо ниши се за неколико неделя перу, ниши чиста плашна облаче, ни под себе меѣу. Шлаг мал' ме ударіо ніе, кад сам к' одной овако свињској породійльи дошо. Тог смрада и гада никад у живопу моме видіо нисам; и опеш ю нисам памешніом учивши мого.

Іа мое Чышашелнице уверавам, да нема оного човека на свешу, ком би чистопша шкодльива,

льва, а мечиспоша полезна била. Сваки дан треба опрати породійлю, гди е упрљана, сундьером меканим и водом млаком, перви 8. 9. дана юшром и вечером; сваки дан чисту, врућу, суву кошулю обући, сваки дан крешеш фришко намешпиши, и чисти пресавиен чаршаф подмешуши. Али да ово шкодило неби, све нека е вруће око породійлѣ (наравно не преко мере), и соба, и праля, и плашно; прати треба фришко, брзо ушрши и осушиши. Гди год е могуће, нека се породійля сама не пере, ер си лако шкодиши може.

Свака породійля нека пази при себи: на сисе и млеко, на испареніе коже свое, на сполицу и мокраћу, и на шечност (нечиспошу, време) породійльску.

Ако се чашашелница моя и као шрудна, и као родійля и породійля по даним њой советима узлада, воисшину ће њой и млеко и испареніе и време породійльско уредно биши.

Ако мокраћа не би шела ићи, може се, поред горе реченог у овом случаю посшупаня, и угрїян чаршаф преко шербуа и око креша обвиши.

Ако е сполица у породѣаю, као иначе и обично, шо е онда добро; аколи е много редѣа и шврдѣа, клвспире и друга гореречена средспва упошребляваши валя. У клвспире соли не валя мешаши. Ако ови и друга горе речена маня средспва сполицу не опворе и не умекшаю, може се 1 кафена кашичица горке соли у едной чаши чисте воде, или њошш болѣ, воде

воде от кувани суви шльйва, расшопши, и от овог сваког сапа по 2 обичне кашике узимаши, док се сполица не отвори, па онда доспа за овај паар. Месно воде може се и шей (н. пр. от сладког дрвца и ш. д.) с' горком сольом употребити.

Душа и срце породійљино треба да е, како год и шѣло, у миру. Нигди жалост, гнѣв, спра, плашња, напрасна радост шолико шкодаши не могу, колико у породьяю. Многе као жершва спрасшій у породьяю погину.

Ево накрашко владаня за породійлю, нарочито перви дана: мало еспи, и лака ела еспи, нишпа осим воде или мало шея не пиши, мирна биши шѣлом и душом, чисшошу у свему наблюдаваша, от назеба се чуваша, но и от врућине велике, више на спрани него на ледьй, и шо не у перю лежаша, пазиши на мокраћу и сполицу, и деша у свое време на сисе мешуши. Све друго, што се овде, обично или не обично, чини, есп излишно, и по већой часши шкодљиво.

Найманѣ 9 перви дана треба да се породійля из креша (развѣ мало, док йой се сваки дан фришко намеспи) не макне. И кад еде, и деша дои, и онда не треба 9 перви дана да седи, него да лежи. Еспи може насошце лежећи, на леву руку наслонѣна.

После неколико неделя, кад е већ време породьяно шећи прешало, или йошп шек врло по малко шече, може породійля свою со-

бу оставили започети, и полагашко на предъашњи свой живош и послове прећи. Ово шреба, нарочито у зиму, и кад є ладно, с' највећом предосторожношћу чинити, да не би породилъи раани излазак шкодју. Особито є опасно, ако породилъя, пре него што њой є шћло малко опоравило се, и на польски воздух превикло, у цркву иде, кое се обзчно ради благослова чини. У цркви є воздух ладан, шњошти се мора на камену или на цигљи: ошкуд се највеће несреће родити могу. Нека онда дакле породилъя испом перви пуш у цркву иде, кад є, већ више пушій на полѣ излазећи, шћло свое на польски воздух већ научила, дакле барем седам дана после первог из породилъног кревета успанка.

III. С Ъ Ч Е Н І Е.

О новородьеном дѣтѣу.

Кад се дѣше роди, прѣба га код машере оспавиши, докле год пупчїе уженце купци не преспане, овда испом горереченим начином уженце паншльиком обвезаши, пресећи, и дѣше у врућу, мекану, суву крпу обвїено на шпану на вруће мѣсто оспавиши, док се родьай сасвим не оконча; но на дѣше прѣба шко да позоршвуе: дїшели добро, и дали неће кров из пупка свезаног пошећи, да се у овом случаю паншльика око уженца пупчїег мало болѣ спегне.

Пазиши прѣба при новородьеном дѣшенцѣу особито на слѣдующа:

1. Ако є пупчїе уженце врло дебело, прѣба свезку мало яче око нѣг спегнуши, да из дѣшеша кроз нѣга кров пошекла не би; аколи є шшраньчица врло шанка и слаба, валя свезку само мало спегнуши, да се шшраньчица пресекла не би.

2. Кадкад новородьено дѣшенце мершвом подобно лежи, ни мало не дїше. Оваково дѣше нїе свагда мршво, него се само чини често,

што, да є мршво, єр дїсаши не може, часпо зашо, шшо су му успа пуна баала. У овом случаю шреба успа дешиня меканом крпом или субшилним малим першом ош бала очиспиши, и прси му малко прошреша субшилним дланом. Ако се бале пршом и крпом извадиши све не могу, може се на по упошреша перо дугачко, кое се далѣ полагаю, и у нос, с' перѣм напред, шуриши може; кад се наполѣ извлаци, шреба га помало окрешаши. Много пуша деша, ош бала овако освободѣно, одма дїсаши почне; ал часпо йоши меривом подобно лежи, йоши не дїше. Ни у овом случаю одма очаяваши не валя, него сваким начинном шрудиши се, да се деша повраши.

Овим намѣренїем шреба найпре видиши, како деша изгледа: или бледо, или црвено-модро (нарочито на лїцу).

Ако дете црвено и модро, нарочито на лїцу изгледа, онда шреба овако с' нѣм пошупаши: шаки му валя пупчию шшраньчицу (не свезапу) неколико пршїю далѣ ош пупка пресеѣи, и єдну две кашике крви пушпиши, па онда испом ю свезаши. Ако кров из пресечене шшраньчице не попече, мешни деша (главу више држеѣи) у млаку воду, шу часпо попече кров, али пази да много у воду не изшече, па онда свежи шшраньчицу. Ако йоши деша не дїше, узми га на руке, и, све главу више држеѣи, кроз воздух с' нѣм предспорожно мааши, или му шерай вешар лезом или чим другим к' лїцу и грудма, и
медьу-

медьшним му кадкад груди с' обе спране дла-
вовма умерено приписни. Ако и ово не по-
могне, валя пошкропиши прси, подперсну я-
мицу и главу дешеша ладном водом, груди
му помало шрши, и у усна му дуваши.

Кадкад се деше при свем овом у живош
довесни не може, него цело пребледи. Ако
се ово случи, или се дете мертвовидно бледо
роди, онда се кадкад може овако у живош
поврашиши: не треба чекаши, докле шшрань-
чица пупчія куцаши преспане, него ю валя
одма прспима списнуши, свезаши и оцећи,
како се деше роди; по шом га горе реченим
начином ош бала опросниши; ош машере ша-
ки у чисп воздух пренеши, воздух, као шпо
се више совешовало, дуваши му; груди, гла-
ву и лице ладним вином опраши, овим усне,
џзик, образе изнушра и небо поквасиши; ла-
дним вином или водом из мало веће висине
груди и подперсну ямицу пошкропиши; у у-
сна и груди воздуха удуваши, полагаано и пре-
доспорожно, најпре с' ошвореним, после са
зашвореним носом дешиньим, и после сваког
удуванѣ груди му субшилво прешиснуши, да
се удувани воздух опеш издува; медьшним це-
ло шѣло дешинѣ, руке и ноге, врућом кр-
пом шрши, у млаку га воду мешуши, у кою
џ $\frac{1}{4}$ вина или гди се овог нема, мало ракіе по-
мешано, чак до враша, или, ако џ сосуд пли-
ћи, покриши га одозго више пуш превіеним
плашном, и по овом млаком оном из купа-
шила водом полпваши, коя да оладнила не би,

валя чесно лончићем опш нѣ опшвадѣаши, и другом млаком доливаши; и глава се може, која нека се све више држи, крпом у млако вино умоченом обложиши. У купашилу шреба дешешешши, мицаши, црвеног лука разсеченог или ракије под нос му држаши. Ово све дуго и посшояно чиниши се мора. Течносши никакве не валя дешешу улійваши у усшаша, докле год гушаши не узможе. Воздух му шреба чешће удувляваши, или само усшаша или кроз шанку цевчицу (и. пр. опш пера).

Ако ово све не помогне, йошши руке скрешшиши не шреба, него дешешеш из купашила извадиши, осушиши, главу му у млако вино умоченим, прочешеш шѣло угреяним сувим крпама облагаши, цело шѣло шрешеш, воздух му привеяваши и удувльиваши, ршенячу целу врућим вином или млаком ракиом прошрешеш, даваши му клисшире опш воде млаке с' вином помешане. Ово све шреба дуго, хипро, час ово час оно, но врло предосшорочно, радиши, да се дешешешце како не позледи. Ние се еданпуш догодило, да су се новородѣна дечица, која су мершвиима подобна лежала, на радосш свійю, нарочишо родипельску, овако у живопш возвращила.

Ако и сав шруд безплодан буде, опеш валя дешешеш у умерено шоплом крешешу йошши дуго држаши, пазећи единако и пипаюћи га, дали неће какав живопша знак опш себе даши, дали неће чим (шрешавицом, усном, прешпом и ш. д.) макнуши, дали неће срце (на левой
4 спра-

спрани прсїю) закудаши. Како би се овако-во шпо примѣшило, шаки треба више речена у живопш доводећа средспва полагаю и предоспорожно упошребити, и неуморно упошреблявати, докле год дешенце чесшишо дїсати и дрекати не почне.

3. Пазиши треба при новородьеном дешешу на главу. Чесшо се роди дешенце, особипо у шежком родьаю, с' опоком на верху главе. Овай опок напошшо припискивати не треба, него главу млаким вином чрез крпе облагати, или млаком водом и мало помешане ракіе; или шейом опш мирасави шрава и мало помешаног вина или ракіе (као шпо смо горе при породїльи совешовали). Ако за кои дан овако опок спласнуо не би, може се после сваки дан по двапуш по шри опок субшильним дланом, ни мало не припискиваюћи, малко прогладити.

Кад е поспельица већ из машере изишла, и шако се родьай сасвим окончао, овда треба деше, кое добро дїше, у млакой, чисшой, и самой води, без икаквог додашка окупаши, и меканим сундьером или крпом опраши. Она бела машерїя сидье лако с' шела депивѣг, ако се масшїо умаже, и пошом меканом крпом опаре. Опрано деше треба брзо провидити, дали какву погрешку шѣлешу нема: н. пр. кою часш више или манѣ, него шпо би шребало, кою часш зашворену, коя би шребало да е опворена (као спражњицу) и ш. д., овда у суву мекану угрїяну крпу

завиши, и на угреји пошврд яшук мешиши (не перяни, но напуиѣи гривом, или меканом сечком, или зобном плевом). Пупак дешини шреба сваки пуш после купаня у чиспу, пушером умазану, мекану крпицу завиши, и на леву спрану у пупчию повойку (фачлу), коя нека не спеже деше, сходно спремиши. Крпицу ову валя предоспорожно скидаши пре купаня, да се пупак пре времена не опкине. Кад саам оп себе веѣ оппадне, шреба га покриваши ѳоши неколико дана савином крпцом у ракию умоченом, и преко нѣ дешенце поясом алвашно умошаваши, да се пупчие киле родиле не би.

Како се маши из родѣайног креша у породѣайни премесши, шаки валя деше поред машере мешуши: ер нишша му не шако полезно и пробишачно, као испарение машерино. Коя маши шежак сан има, да не би деше ноѣу удавила, нека га преко ноѣу у колевку мешне.

Ако се каква погрешка на дешинѣм шѣлу нашла, шреба ю пред машером брижљиво криши, да се не уплаши или ожалосши, кое би ѳой врло шкодиши могло; него ю валя ошцу или другом коме опкриши, да би се нужна помоѣ оп лекара искаши могла.

Новиѣиѣ деце врло е шкодљиво, као шшо ѣу у другой часши ове кнѣиге шире говориши.

Кошульица, шанка алвашна реклица, и шанка, не вапираша, најболѣ шприкована, шапица есу доволно и најболѣ одѣло за но-

вородьено дешенце, и перви неделя не яко спегнуша пупчія повойка (фачла), коя груди нека и не додирне.

Вообще шкоди дешешу и ладнош и велика шоплоша. Перѣ нека е ош дешинѣ колевке и крешца удалѣно; гди може биши, нека и яшук ош перя не буде. Слама, сечка, модрац, ѣбе, не шежак йорган найполезнїя су и овде.

Очи дешеша новородьеног нека нису никада к' свешлости (к' прозору осїяном и ш. д.) окренуше, не шреба їй леденом водом праши, грубом или нечїсшом крпом шрши; но не вая дешешу ни у мраку држашу, ербо йошш више шкоди, ако се из мрака на свешлост на-прасно изнесе. Како би дешенцешу очице црвениши започеле, шаки їй шреба млаким шейом ош слезоваче, белог слеза или давизме чрез мекане и лаке крпце облагашу, иначе дешешу лако ослепиши може.

Дешешу нека не лежи ни близу пећи (зимом), ни близу прозора ни враша, ни у воздуходу (цугу).

Ело е найполезнїе за дешенце мило машерно млеко. Заисша маша, коя ову свешлост машерну без нужде чеду своме опрече, не машере имена доспойна. Многе се не бое Бога, и не спиде се людїм дешешу свом сису зашо опрећи, да лепошу не изгубе. Срам нека їй буде и пред Богом и пред людма. Какву овакове любов, какво почипанїе ош опраспле деце свое изискивашу могу, кад су им неакима ону
любов,

любов, ону дужності свойой ларфи за любов
опрекле, кою и неразумни скошови с' найве-
ћом нѣжносноу пшеницама своима указую! Но
природа редко пропусши; да преспушника за-
кона свои не казни. Казни она овакове нема-
перере обично белим временом (флусом). Са-
де, нарочито по варошима, више жена има с'
белым него с' црвеним временом. Кудгод до-
дем, свуда помоћи прошив нѣга ишпу: ер
гошово свака, коя год без нужде децу свою
доила не, паши ош белог флусса.

Како се маши ош породьяя мало ошмори,
ш. е. после 4 до 8 сашій, нека шаки дешепу
сисе пружи, макар йоши и празне биле. Де-
шенце се овако научи лакше добро сисаши,
брадавице угнуше извуче, а млеко у сисе до-
мами. Дуже ош 8 сашій ову спвар ошлагаша
не нужно, а често и за мапер и за деше
шкодливо.

Но има случаева, гди маши не треба, да
деше дои, и пр. кад грудне болести има,
песногрудіе (обично шежко діянѣ), коя кров
плюе, коя има коспоболу, велику болест,
фраас, венерическе болести, шугу, коя е ош
кровопролишя врло ослабила, кое су сисе
шврди чворова пуне, или брадавице шако ду-
боко леже, да деше никако сисаши не може.

У оваковом е случаю найсходніе дойкиню
узети, ербо е човеческо млеко новородьеном
депенцешу найпробипачніе. Но не треба ону
за дойкиню узети, на кою се найпре наме-
риш. Да би млеко нѣзино дешепу полезно, а
не

не шкодливо бійло, свака дойкиня ова качесства имаши мора:

1. Ниши да є спара, ни врло млада; найболѣ ош 18 до 30 годійна; шчо манѣ, шчо болѣ.

2. Да родѣай нѣзин ош родѣеня депеша, кое ѣе доиши, нїе далеко удалѣн; найдалѣ 3 неделѣ, или напред или наспраг; шщо ближе, шчо болѣ.

3. Никакове болесни да нема. Защо ю валя чипаву визишираши, голу, ош главе до пеше, да нема красше гдигод (може биши у коси сакривене), да нема косу слеплѣну, да йой очи или уши не теку, да нїе унѣкава, да нема у носу, усшма, грлу прїйшпеве, да нема болеснине сисе, или може биши само єдну сису, да нема бело време или другу какву болесш на шайнима часшма, раняве ногє или испуцану кожу и месо медѣу перспима руку или ногу, да нема какву внушреню, може биши сакривену болесш и ш. д. Коя се изнушра и с' поля совершено здрава не надѣе, ша за дойкиню нїе: єрбо ѣе сиронном депешу више шкодиши него ползоваши. Гди се лекар налази, шреба нѣга замолиши, да дойкиню визишира, или у овог несущешвию бабица.

4. Дойкиня шреба, да довольцо млека има. Ово се искуси, кад се сисе иссисаши даду, и до 2 до 3 саша ошеш се млеком напуне.

5. Треба да здраво млеко има, ш. є. да є доброг вкуса (маши или ошпац може га своєме чеду за любов кошшаши у усши), без мїрїса

рїса не прїяшног, не жушо, не модро, но бледобело, ни врло мршаво, ни врло масшно. Кад се дакле у чашу добре биспре воде кап млека пусши, ниши є добро, ако одозго плива, ни ако шаки пошоне, но онда, кад се као леп облачак по води разидьє. Или кад се кап млека на косо положен покаш спусши, не треба ни да брзо склизне, ни да на нокшу остане. За пробе ове не треба перве каплѣ млека узимаши, но найпре мало сисе изцедиши, или иссисаши даши, па онда испом ош млека слѣдующег за пробу узеши.

6. Треба да є дойкиня мирна добра, шиха, не люшиша и пакосшна.

Избраной дойкиньи треба добру рану даваши, но не преко мере, не много вина, ракиє, кафе, врло редко, или болѣ никад кисела єла, особино врло кисела, валя ю чуваши, да се не разболи, да сошшия никад нема, или поне врло редко, да се никад не люши, не уплаши. Ако би се овако што поред свег чуваня догодило, не треба њой дозволиши дешє одма за шим на сису мешуши, него чекаши, док се душа не смири, па онда млеко изцедиши, колико се може, и онда испом дешешу сисепружиши. Не ни што добро, да уморена доїля, или шаки после єла, дешешу сисаши да.

Опоменуша за дойкинѣ правила треба да и машере, кад дое, наблюдаваю.

Пре 9 месециј не валя дешє ош сисе ошбїяши, развѣ ако се што особино догоди, да се, може биши по совешу лекара, ошбїши
пре

пре мора; но више га ош 9 месециј доаши не
 нужно, а често и шткодљиво, развѣ ако е
 деша врло слабо, а млеко добро, кое сиса.

Коя су дечица шако несрешна, да човече-
 ског, себи сородног, млека имаши не могу,
 ону треба раниши млеком други живошійня,
 најболѣ кравим, мешаюћи из почешка 4. до
 8 дана 3 до 4 часпи часпе добре воде с' едном
 часпию млека; после неколико дана полак ош
 сваког, а после 2 до 3 месеца може се само
 млеко, без каймака, фришко, упошребля-
 ваши. Добра е врло из почешка и сурушка
 фришка. У место горе речене воде може се и
 шей ош слеза белог, нарочито ош дивизминог
 цвеша с' млеком мешаши. После се може у-
 пошребиши место шея процедѣена вода ош
 шученог и скуваног кукуруза зрелог, ечма,
 пиранча. Шећера доброг може се свагда дода-
 ваши, али само мало.

После 4 до 5 недееля може се правиши де-
 шешу кох ош просног пекарског двоцека
 (цвибака), или ош суве ушучене коре ош
 земљичке, с' водом и млеком и мало шећера;
 или ош пржене и у води онда мало прокиселѣне
 и пошом изцедеене земичке. Толико е здравия
 овай кох за деша, колико е редѣи; болѣ, не-
 ка е управо печан.

После 6 до 7 недееля може се дешешу и чорба
 ош шелећи ногу даваши, а пошом и права го-
 ведѣа полевка, не ошвећ масна, не преслана;
 у чорби пиринач, ечам, или пржену земичку,
 не шеша. После 3 до 4 месеца може се и ше-

ето добро начинѣно у чорби давати, али не врло гусно.

Сва су друга ела за деште шкодљива: кафа, чоколада, месо (док зуби не никну), зеля (до пред годину); но нарочишо кохови, каше, опш брашна ма како начинѣни.

Пића, осим воде и млека, дешешу никад давати не треба.

Вообще е довољно, да деште 6 до 8 пушій чрез 24 саша еде, сваког дакле прећег четвершог саша.

Да е дешенце гладно, познае се из слѣдуюци: већ су барем преко 2 саша прошла, опкако е ело; прем опрано, чисто обучено, на чистом лежеће опеш е немирно, плаче, око себе успма пражи, што може добиши, у успа меће и сиса, поне руку свою.

Никад му не треба пре ела даши, док се не види, да е гладно. Како е сипо, валя га опш сисе узепи, шаки, ниши му икад на сиси заснапи дозволиши; иначе се лако поквари, па перво машери више посла дае, а друго никад се после познаши не може, кад е гладно, ер довек сису пражи, ако е у успма нема, дречи, било гладно или не. Течну рану најболѣ е новородѣном дешенцешу из спакла сисног (саугглас) давати.

Цуцле, кое се деци у успа мећу, и непрестанно у дешинѣим успма, да не дречи, оспавляю, есу у многим и многим призрењима врло убишочне.

Леко-

Лекове никакве не преба новородѣном дешешу давати без лекарског совеша. Нарочито су у обичаю сокови цревопролищелни (Kinderhaftl), кои се зашо дешешу даю, да га изчистице. Ови су сви, били какви му драго, шкодљиви. Машеринѣ млеко, или у овог недощашку сурушка есу најболя средшва, коя деше, колико е нужно, чистице, без да шкоде.

Колико се чистице деше држи, толико болѣ успѣва. У шрегубом призренію нужно е чистишю око дешеша наблюдавати: шѣлесну; у одѣлу, пеленама и пощельи; у месшу, гди се налази.

Пол године преба деше сваки дан у чистишю млакой води купаши, после по године двапуш преко щеделѣ. Колико се год пуши деше помокри или опогани, валя га мокром врућом крпом добро убрисаши, добро свуда осушиши, и суве му (мекане свагда, барем изроляше) пелене подмешуши. Особишо између ногу, руку, и око враша нека е деше свагда суво. Овако ће се сигурно предупредиши, да се нигди не оеде. Аколи се примѣши, да гди црвениши зачне, не валя прашком посипаши, но најболѣ е лек мекан чистиш сундѣр (или мекана чистиш крпа) и ладна вода, двапуш шри на дан; ал свагда мокрошу меканом сувом крпом обрисаши преба.

Што се чешће деше у чистишю кошульицу облачи, то болѣ по нѣга; гди може биши, нека се ово юшром и вечером сваки дан чини. Све плашно дешинѣ нека е совершенно суво,
ме-

мекано, гладко (упеглао, уроляно).

Воздух у соби дешиньой нека е увек чист. У овом призренію све оно наблюдаваши треба прилѣжно, што сам горе у овом призренію совешовао.

Врло е безчовечан обичай, коег свуда, во-
обще, с' редким изящіяма, гледим, најгору
у целом обичалишшу собу за деше и дойки-
ню опредѣляваши. Ја сам у едной славной ку-
ћи едно жалосно изнеможено деше поред ви-
ше лекова нашо.. Родишельи ме увераваше,
да су већ пољико и пољико на апоѳеку попро-
шили, да Докшор Г. сваки дан, Бог зна ош
кад, у кућу долази, и да они све чине, што
год могу, само да деше спасу; ал све всуе,
деше сваки дан све већма мршави; прем да е
онда већ шако суво било, да заисша више мр-
шавиши не могло; сама е смежурана кожа о-
ко коспійю видила се. Ја шаки первим по-
гледом ошкрием чорду прічійна болесни дешин-
нѣ, и не могу пропустиши овде ии сообщити.
Соба е дешиня била последня у обичалищу
Родишельском, ош сунца окренуша, и шако
положена, да ни у кое дана време сунчани зра-
ци присшуп к' нѳози имаши не могу, малена
премалена. Ово е положеніе само довольна
причина пропасити невинно шерпеће дечице. Но
што све йошш не. У ову е собицу с' едне спра-
не куина, с' друге шпайз ошворао се; с' едне
е спране дакле дим и смертоносни углѣноки-
селни воздух, с' друге смрад ош ела деше да-
вио. Но у шой су истой собици и кошулѣ,

кое

кое су и у лето често, а у зиму свагда влажне, савіяле се и слагале, често чишав дан, чишаву ноћ корпа пуна влажног плашна лежала, у нъой се пеглало, често шпо и сушило; у овой є малой собици кромѣ дешенцеша и дадилѣ йошш и една слушкиня спавала. Запшам машер, како є столица дешиня? А она ми опговори, да не зна, дадилю о том пійшаюћи. Опшуд заключим, да се за сирошо дешенце нишко не спара, осим наймлѣне служавке. Сад нека свашко, коме мозак добро спои, разсуди, є ли ово несрешно деше при оваковима обшояшелспвама другоячїе изгледаши могло, него шпо є изгледало? Подай му раану, какву оѣеш, и зашвори га у овакову шавницу, па ће опеш сигурно или погинуши, или ће се по не дуговечном и болесшїй пуном живошу свом, и себи и другима на шегошу живећи, вући, и опрасшно или са свим не плодно биши, или увенуше, жуше, господскосубшилле, себи подобне, производиши плодове.

Найболю собу, кои ія више има, шреба да деци своей успуши, к' сунцу, шпо болѣ може биши, окренушу, не влажну, и вїйду.

Люлянѣ є деци весма шподльиво, нарочшпо на не єднаком меспу, и дуго и често. Шпо се манѣ и лакше деше люля, шoliko болѣ по нѣга. Іа сам искусїо, да се деше опш люляня шако одучиши може, (болѣ ія є на шпо и не научиши), да се срдї и дречи, кад га люляю. Найманѣ су йошш шкодльиве оне

колев-

колевке, у којима се дете уздуж, не попречно, люля.

Примѣзаніе.

Све што е год шрудной, родійљи, породійљи, и новородьеном дешешу полезно, све сам накрашко казао, гдишшо и повшоріо. Но све, што е год шкодљиво, написаши за не возможно држим. Свако царство, сваки народ сваки предѣл, каждад и свако село има друге и друге шкодљиве обичае. Тко би ии све покупио, школи све описао! Та поне ово чиниши ниши могу, ниши оѣу, него на крапко моим чипашельма и чипашелницама кажем, и совешуем ии: да, ако желе здраве супруге имаши, здраве машере биши, здрава чеда одрањиши, све оно шворе, што сам год као добро, памешно и полезно препоручіо, и да се ош свега оног клоне и чуваю, што сам или као шкодљиво предсшавіо, или што висам као полезно напоменуо и совешовао. Ово е за оне, кои близу лекара немаю, а кои га имаю, нека нѣгов совеш у свему ишшу, и наблюдаваю.

Просши особішо народ има предразсужденія и суевѣрія, којима не знам или се разуман човек више смеяши, или ии више оплакиваши мора. Свешпенство би наше из овог безграничног поля заисша найполезніе предмѣше за церковна слова своя бираши могло. Колику би онда човечеству ползу приносило!

Я њу овде само едан лудосни човеческе примѣр навесни.

Додѣ ми пре една бабица, и шужећи се ово ми приповеди: Зовне ю една шрудна, желећи њо за свою бабицу имаши, али под шим условіем, да цели родъайни посо са зашвореним очима сверши. Бабица видећи, да паметне речи нишпа не помажу, да се совеш сваки презире, обећа, шшо е искала, и додѣ ош мене совеша искаши. Я њой совешуем, да се при родъаю целом прешвори, и да шкилѣћи послове свое свершуе. Тако е и чинила. После срешног родъая неколико дана запійша бабица породійлю, зашто е као шрудна оно ош њѣ изискивала? Запо, вели, ербо е она пре неделѣ дана код свое комшинице слепо куче, не знаюћи, да е њошп слепо, у руке узела; бояла се дакле, да слепо деша не роди. Сад нека ми ма коя чшпашелница моя каже: е ли шрудна она добро шшо ош бабице искала? Да она при целом родъаю, гди се с' ошвореним очима не може доволно пазиши, очи зашворене држи! Да е бабица шако суевѣрна била, као шрудна, и да ю е послушала, какве су се несреће из шог и за деша и за машер родиши могле! Какав има союз слепо куче и деша у шрбуу? И баш да е слепо шшене шoliko на машер впеченіе учинило, да е дешенце у ушроби ош шог ослепило, били оно шаки ош шог прогледаши могло, шшо е бабица при родъаю очи зашворене имала?

Учипель шшо друго, осим радости, осени; докле друго само аз и буки и вѣди научи, нападне га спрашви зной с' оним испим Учипелѣм. И родишелѣи ово не редко праве испушво, да им е едно деша вине него шшо шреба биспро и хипроумно, а друго до опчаянїя глупо. Чешо прозорльиве очи по лїйцу веѣ глупог познаю.

Два се у овом призренїю налазе случая: или се сирѣч деша глупо роди, глупосш из ушробе, машерине са собом на свеш донесе; или се с' глупосшю не роди, него после у ову несреѣу падне.

Ово я слѣдующим начином посписываю и себи предсывляю:

1. Овдашнѣи наш живош (и шѣлесни и душевни) нїе шшо само за себе, и по себи, и чрез себе суще, него е производ (продукш) опш два сочиншелѣя (факшора): сїйлаа сирѣч нашег собспвенног, особенног (внутренног) еспешсва, и сїйлаа свїю суцешсва, с' коима у посредспвенном или непосредспвенном, у близком или далеком, у согласїа или прошиводѣйспвїа союзу спшимо (спольскїй). Чрез количессва и качессва овїй двогубїй сїйла, и взаимно нїюво проѣу себе опношенїе, опредѣляваю се количессва, качессва и шраянѣ овдашнѣг живоша нашег.

2. Како се (дакле) речена два овдашнѣг живоша нашег сочиншелѣя у рачном наведеном призренїю, или управо, внушрениѣ, абсолушво, или опноспшелно (релативно) меняю, шако

тако се испо и овдашњи живош наш, као производ њіов, наравно меняши мора. Ніе дакле све єдно, дисао я овай или онай воздух, єо я ова или она ела; піо я ову или ону воду, ово или оно пійће, живіо я у овой или оной свєпа часпи, земљи, религіи, кући, у овом или оном веку, на брду или медьу барама и ш. д.

3. Да се силе наше внушренне, и шѣлесне и не шѣлесне, непрестанно меняю, шо сваки опишом на себи самом искусиши може; да су и спольске силе, обшояшелсшва живоша нашег, без шрена мирног, у непрестанной промени, шо и не разумне живошинѣ осећаю.

4. Човек сав первог месеца по зачашію соспой се из єдног малог меурића, неком гущом шечносшіо напувѣног; а као двадесешолѣшпи юноша хилядама часпи, на многоспручпи конец опредѣлени, намѣренію свом више или манѣ сходно успроени, сущєспвує и дѣйспвує. Колика є шо на више промена!

5. Нуждно є, да оба живоша нашег факшора у свима призреніяма неку перво свеобшчу шѣлесну, друго родосходну, шреѣе свако-собшвенну (индивидуалну) правичносш, норму, наблюдаваю, да би живош наш опредѣленію свомє овдашнѣм сходно сущєспвовао и развіао се. Колика є обшояшелсшва поспѣшносш к' овом намѣренію пошребна! Нека єдно само не правично на силе наше дѣйспвує, већ се не може живош онако, како би шребало, изобразити.

6. Душа наша не може у овом живошу иначе, развѣ чрез органе шѣлесне, дѣйствовати. Да би уредно дѣйствовала, нужна е уредности органа нѣзици, коя само една биши може (не за све нас една). Нека у ови органа из ничега у шшогод, из малог у велико, из проспог у разносоставлѣно прелазку и изображенію само една не поспѣшна причина додѣе, или само една поспѣшна изоспане, веѣ се не могу уредно изобразити, веѣ неѣе душа уредно чрез нѣи дѣйствовати. Колико се више дакле шкодљиви, и колико маѣе полезни обспояшелства при органа ума нашег зачатію и изображенію надѣе, шолико глупіи будемо.

7. Цело шѣло наше едан свеобщи живош живи, но и сваки орган, свака часи нѣгова живи срой собственни; и из ови собственни часи живоша состави се и сочинява се свеобщи живош шѣлесни. Свака дакле наша шѣлесна часи има у живошу, существу и изображенію своје своя собственна поспѣшна и шкодљива обспояшелства, коя у нѣзици живош више, него у кое друге, ушачу.

Овако я себи безбройног будаала множенства и редкости мудри людій существе шолкуем.

Причине глупости човеческе понайвише, не у нашем собственномпроизводном, самоспалном естеству, но у спольским силама леже, и есу двогубе:

1. Неке на посшаюѣег човека у упроби матервой шкодљиво дѣйствую.

2. Дру-

2. Друге, прем да се деша за опредѣленіе човека на земљи совершенно сходно роди, у родьеном глупости шемель полагају.

I. *Пригине глупости пре рождества.*

1. Шкодљива обшояшелства при зачашію. Перва живопа човеческог клица еси производ ош два сочинителя: живота сирѣч ошеческог и машериѣг. Ако е ово испиана, и ако су горе посшавлѣна предположенія испианиша (о чему се биспар разум ни сумняши не може), шо слѣдуе, да е ондашњи, кад нас произведу, родишеля наши живош, ондашња, шако да рекнем, живоша фела, образец и калуп перве сущесства нашег клице. Колико е дакле нашег зачашія и посшанія магновеніем живош родишельски ош правичности (норме) више удалѣн біо, шолико ће и посшаніе наше не правичніе биши, и сущесство наше, ако га срешна обшояшелства каква, пре или после родьяа, на болѣ не обраше, шолико не правичніе ошпаши. Таковим се начином с' нашим зачашіем и глупости шемель положиши може. — Овамо принадлежи обеденіе или піанство едног или обои родишеля при нашем зачашію; велика машере, на ошчаянѣ и беснило граничеѣа, яросш, као и. пр. при насияшвенном сошшю, и ш. д.

2. Све механическе увреде, или машери, или плоду, или обоима у трудности нанешене. — Врло е велика у плода ушробног часшцама субшпилности и нѣжности; органи, коима

ће душа дѣйствовати, ѿошши насу, ни по себи, ни у нуждном положенію, ни прама прочи мѣспном и силесном опношенію, довольно ушвердѣни. Свако дакле впеченіе, коим се или машериѣ, или дешинѣ, или оба шѣла, у внезапно, спропошно, увредипелно движеніе посшаве, може у часшицама посшаюћег, или усовершенспвуюћег се, мозга плодног шшо поремешши, било оно у месша, или проѣу други положенія, било оно у сосшава, или другом буди каквом призренію. — Овамо принадежи случайни или свирѣповольни удар на шрбу машерин, или на крсша, шереш велики на шрбу ѿой наслонѣн, дизанѣ чега шежког, паад (пасши), игранѣ, соишіе не предоспорожно и ш. д.

3. Чесше или непреспанне духа машериѣг волне и прекоправична движенія, у шрудности. — Сущеспво наше у машериѣм шѣлу посшанне; и у нѣму се до високог совершенспша спена изобрази. Машиніе само шѣло, него чшпав човек, кои се из шѣла и душе сосшои. Докле смо год у машери, с' нѣоме у многом и великом, посредспвенном и не посредспвенном, по веѣой часши као производ с' причинном, союзу спшимо: ер на нѣном живопу и чрез овай наш ниче и распе. Наравно дакле како шѣлесне болесши нѣзине, шако и душевна изванправична волнованія могу шкодливо на изображаваюће се у нѣози сущеспво наше внеченіе имаши.

4. Шкодљива ела и пића маперина у шрудноспи. — Силе свое добія поспаюће су-щесшво наше из свеобще, общешемельне, про-изводне природе силе, и из сійла еспешсва ро-дипельског; коим начином, шо я не знам, а други нека булазне, колико им драго. Веще-сшва (маперіе) неку часш шакодье ош ро-дипееля добіемо, прочу у маперной ушроби из крови нѣне, докле ош ране и пійћа нѣног пріймаюћи. Ела и пійћа, коя у себе узима-мо, немаю се само перпипелно (пассивно) проћу наши сійла, но ош часши и дѣйсшвишел-но, шако, да нису силе наше у сшаню ош сва-ког ела и пійћа еднак производ изпословаши. Ово су опиши найславниі Фвсіолога и Хемій-ка довольно ошкрили. Како год дакле шшо друге шѣлесне часши (косши, месо и ш. д.) кроз рдѣаву рану и пійће у усовершенсшвова-нію нѣіовом закосняваши се и прецяшсшвоване гледимо, шако се исшо чрез те исше причине и орудійя ума изображеніе поколебаша, пре-пяшсшвоваша може. — Шкоди у овом при-зренію, йошш по древни еспешсшва испишашее-ля мнѣнію и науки, непресшанно или врло че-сшпо едійво пасуля, и прочи зрели зерна меун-ни, лука и едног и другог, неваляли шесшани еела, изсшупленіе у сваком опіяюћем пићу, (кад се мапере сурѣч шрудне ош ови не чу-ваю).

5. Бавлѣиѣ мапере шрудне воображенія понайвише с' лудима речма, дѣлма, спварма. Причину шоликог у плода свог шѣлесно изо-
бра-

браженіе са машериног воображенія впеченія из горе речени лако поспићи можемо. — Шкодљиво е у овом призренію, кад у кући поред шрудне луд човек, нарочито луд сродник живи, у непреспанном с' ньоме обхожденію. Овакове треба чрез шрудности домовне жене време ош куће удалиши.

6. Нека особина клима. Начин, коим ова на мозга човеческог само (ер друге живошпић шоме нису шoliko у овом призренію подложне) изображеніе шкодљиво дѣйствуе, есп не познаш. Гдикои мисле, да га знаду; я га не могу проникнути. А да шакови климаша воисшину има, уверава нас и едно у Маджарской оспрово, у ком се гошово све сами глупаци радьяю. Ја овде едног калфу зидарског у овом оспрову родьеног познаем: нема болѣг и послушнѣг човека ош иѣга, али е глупљи ош шелеша; кицош е велики, али шпогод на себе мешне, из свега глупосш виче. И он мамузе носи. У школу е ишо, вели, врло дуго, но ни пошпо незна, шша су га шамо учиши шели. — Овамо причислиши треба и шакове землѣ, кое врло многе споеће воде имаю.

II. Пригине глупости после рождества.

Докле год деше сиса, дошле еднако не посебни, него с' машериним живошпом союжен живош живи. Дакле и овде могу све вишеречене глупосши причине мешпо имаши, ако иѣ маши доеѣа не избегава. Особина клима и у

ОВОМ

овом времену глупости може биши маши. Пришом, и кромѣ шог

1. Сва уврежденія механическа, дешепу, нарочито глави и ѣговой нанесена. Овамо причислиши треба: ѣушке, ударце друге по глави дешиньой, чупанѣ за косу и за уши вученѣ, много и яко люлянѣ, люлянѣ на не еднаком меспу, или у колевци одоздо не равноокруглой, бацанѣ дешеша и ш. д., често паданѣ, и на шршицу, нарочито на главу, и проч. Причина не редка глупости ест горепоменушог опока, кои се по шожком родѣю на глави роди, насилственнo припискиванѣ.

2. Врло шопле капе, кожне, ваширане и ш. д.

3. Опіум, кои се врло често немирной деци дае, да би спавала, да дрекала не би. Не треба децу размазиши или здравлѣ им поквариши, па овда неће дрекаши. Дае се често опіум деци, без да се зна, да се дае. Опіума има у свачему, што е год опш мака, било оно семе, или кора опш главице. Дае се и едан сируп из апоеке, и едан пра, и шеріак деци због спаваня; но свуда се у њима дае опіум деци, дакле опров, кои им здравлѣ квари и душу зашуплюе.

4. Вино и ракія, кое гдикои родителѣи деци, често ѡпшш у колевци, пиши даю.

5. Тверда, шожкокувашелна ела, као што су папови опш брашна, сир, говедьина, шулка и ш. д., и многа ела, макар била найкувашелнія. Гдикое машере еднако децу клю-

каю

каю мислећи, да им с' шим што добро чине; но врло се вараю. Нема на земљи два већа прошивоборисеља, него што су мозак и жедудац. Колико е силни спомох, толико плићи мозак; и на прошив, колико више глава човеческа дѣйсшвуе, толико ленѣи спомох у послу своме посшае, и толико слаби.

6. Найпосле шакова несрешна обспояшелсшва, при којима се мозак човечески из почешка врло дуго запусши.

Г. Г. Пренумеранши.

Б А Я.

Совок. Благораз. Г. Живко Пекаровиѣ Уч.

Чест. ГГ. Мирко Баешиѣ Пар. — Ригѣицкый
Пеш. Вучешиѣ Пар. Байск. — Благ. ГГ. Феод. Ши-
миѣ и Ио. Токайлиѣ Сенашори. — Почш. Г. Шеф.
Чокор. Чл. Ком. Благораз. Г. Пеш. Токайлиѣ
Уч. — Почш. ГГ. Куици: Алекса Аванецковиѣ, —
Гавр. Аванецковиѣ, — Пеш. Денди, — Харип.
Кршпаниѣ, — Геор. Радоловиѣ. — Вас. Райковиѣ
Учен. 1. Кл. — Ком. 13.

В. Б. Е. Ч. К. Е. Р. Е. К.

Совок. Високоуч. Г. Мих. Таназевиѣ Проф. и Сл.
Кр. Таб. Закл. Нош.

Чест. ГГ. Ио. Симоновиѣ, — Геор. Николиѣ,
— Феод. Поповиѣ и Сшойша Хрѣстиѣ Пароси. —
Благ. Г. Евсп. Михайловиѣ Биров, — Павел Са-
виѣ Сенаш., — Ио. Иоанновиѣ Адв., — Гавр. Ге-
оргиевиѣ Закл. Пракш. — Благораз. Г. Нед. Алек-
сѣевиѣ Уч. — Високоуч. Г. Ио. Бакалов Рип. Слш.
— Почш. ГГ. Куици: Тим. Поповиѣ, — Квр. Де-
мешровиѣ, — Ио. Сшойк и Ио. Кудиѣ. — Почш. Г.
Ио. Печеновиѣ Солар, — Жив. Феодоровиѣ Смедере-
вац. — Ком. 17.

Б Ъ Л А Ц Е Р К В А .

Совок. Почш. Г. Георг. Первуловиѣ Куп. — Пречест. ГГ. Ісаїй Груиѣ Моначш. Злашице Ігум. и Веніам. Милошевиѣ Прошопр. — Препод. Г. Никиф. Манчулов Моначш. Злаш. Нам. — Благ. ГГ. Марко ош Крестиѣ Аудишоріаша Полномощ. и Епш. Варзи Магиспр. Сенаш. — Почш. ГГ. Купци: Оо. Радуловиѣ, — ГГ. Братія Радуловиѣ, — Конс. Кукуиѣл, — Іо. Первуловиѣ, — Ник. Павловиѣ, — Конс. Ліоша, — Іо. Поцовиѣ — Дим. Баниѣ, — Мих. Хераз, — Алексан. Сшефановиѣ, — Георг. Милошеско, — Георг. Николиѣ, — Іл. Максимовиѣ, — Конс. Николиѣ. — Ник. Радуловиѣ, — Конс. Боборон. — Гоеподи Оо. Борна Зоспамша иберрайш. — Благораз. Г. Іо. Туцаковиѣ Влахо-серб. Уч. — Високоуч. Г. Сим. Журж Богослов. — Почш. ГГ. Іо. Николиѣ Жпекулаиш, — Живко Радойковиѣ Куп. Калфа, — Сим. Первуловиѣ Сапуничж., — Раф. Максимовиѣ Чизмар. — Мих. Табак Кордов., — Георг. Иліѣ и Конс. Іоанновиѣ Кроячи. — Ком. 34.

К А Р Л О В Ц И С Р Е М .

Совок. Високоуч. Г. Іак. Живановиѣ Проф. — Благ. Госпоже: Оеоф. Лазаревиѣ, Анна Живановиѣ, — Екаш. Поцовиѣ и Ева Георгиевиѣ. — Благораз. ГГ. Мих. Барбуловиѣ Поез. и Сшеф. Талавица 1. Грам. Слиш. — Високоуч. Г. Іак. Живановиѣ у Гуми. Карл. Проф. — Ком. 7.

Совок. Честш. Г. Мих. Ференчевиѣ Геро — Діакон:

1.) С. КЕЕР. Благораз. Г. Мих. Іоанновиѣ Уч. — Почше. ГГ. Евш. Жижакон Туш., — Дав. Новиѣ закл. Кассир, — Макс. Малещев кожуар и Касс.

Кас., — Ник. Николић Кож. и Куп., — Мар. Анастасієвић Куп. — Госпожа Неранджа Ференчевић Діаконовица.

2.) ШОВЕ. Благораз. ГГ. Іо. Комадиновић з. Нош. и Дам. Милешић Уч.

3.) ДЕСП. С. ІВАН. Чесп. Г. Григ. Гаић Пар. Каших. — Благораз. Г. Ник. Григорієвић Богосл. — Госпожа Елисава Јаковлєвић за сина Јакова Богосл. — Почп. ГГ. Феод. Спанковић Ковач, — Стефан Шилић Кабанич., — Ауксенп. Шиячић Пинш.

4.) ПИВНИЦЕ. Чесп. ГГ. Геор. Радосавлєвић и Стеф. Гаичиновић Пароси. — Благораз. ГГ. Евп. Миковић Нош. Адюнкп., — Ефр. Јосимовић Сир. Оп., — Ник. Миклушевић з. Нош. за сина Јулію из Лалійѣа. — Дим. Миклушевић 1 Грам. учен. — Почп. ГГ. Милош Мирковић Школ. Туш., — Пав. Ігњашовић Звонар, — Арк. Керавичин, — Авр. Трумић Пѣв., — Сав. Јоанновић, — Геор. Керавичин Крояч, — Стеф. Јоанновић Куп., — Ник. Обранов Пѣв.

5.) СИЛБАШ. Благораз. Григ. Величковић Уч. — Ил. Коларић Учен.

6.) ПАРАГЕ. Благораз. Г. Стеф. Бугарски. Уч. — Ком. 34.

Н О В И С А Д.

Почп. ГГ. Јос. Мачвански Куп., — Іл. Радивоевић Реншмайсп., — Пав. Јанковић Книгопрод. 10. Н. Н. 18. — Ком. 33.

ОСЕК.

О С Е К.

Совок, Високоуч. Г. Іо Іанковић Проф.

Чесп. ГГ. Пароси: Спвр. Сеић и Аван. Спаић
Осѣчки, и Конс. Поповић Будимач. — Чесп. Г.
Пеш. Седларевић Диак. и Уч. Ос. — Благор. ГГ. Іо.
Іоанновић Сен. и Дір., — Вас. Николић Сенаш., —
Пеш. Іоанновић Вел. Ношар. и Плем. Биров. Варм.
Асс., — Спеф. Булаћ Ефшик. и Пар. Вар. Вир.
Асс., — Вас. Аѳанасіевић Мед. Докш. и Фусик.
Варош., — Феод. Миланковић Сл. Спаил. Дальс.
Касснер З., — Спеф. Недельковић и Дим. Вуковић
Адвокаши, — Вас. Аргировић Канцелл., — Благо-
зум. ГГ. Спеф. Велендерић Уч. Вииков. и Іо. Сед-
ларевић Уч. Терпиньс. — Почп. ГГ. Анш. Таиче-
вић Избр. Гражд. и Куп., — Мих. Врушевић Куп,
у Жупани, — Геор. Радановић, — Дим. Радановић.
— Фо. Моска, — Іо. Симеоновић, — Григ. Моска,
— Макс. Богда Купци; — Іо. Милашиновић Гражд.,
— Евш. Велендерић Гражд., — Геор. Пешровић
Чизм., — Ігн. Крагуевић Казанчж., — Іо. Весић
Абадж., — Лука Милић Абадж., и Ігн. Муачанин
Месар. — Високоуч. Г. Іо. Іанковић II и III. Кл.
Профессор. — Ком. 34.

П Е Р Л Е З.

Совок. Почпенор. Г. Іо. Іліћ, Терг. — Чесп.
Г. Г. Пароси: Григ. Конспаншиновић и Іак. Хер-
цеговац Перлезки, Софр. Іоановић Фаркаждишки
и Авр. Восоєвић Сакулски. — Чесп. Г. Г. Сим. Іо-
анновић Адм. Перл. и Каших. и Геор. Гѳургосић,
Капел. Н. Селски. — Почп. Г. Г. Купци Перлезки:
Дим. Іліћ с' унуком своим Александром 2., Іо.
Іліћ, Макс. Евгеновић, Андр. Назер, Конс. Та-
шић, Тим. Поповић и Мар. Радоичић, Пав. Жива-
новић Айннем. Перог. Іо. Дракулић Куп. Сукуле.,
Мар. Дракулић Куп. из Леополдова, Дим. Іанковић
Ти-

Типелс., Пав. Субић и Евг. Арсеновић Орловашски, Лаз. Кралѣв Ђворски, Алекс. Ђвковић, Фаркажд. — Благораз. Г. Г. Григ. Колианић, Уч. Панчев. и Аѳан. Филиповић Препар. Перлез. — Почп. Г. Г. Авр. Попадић и Мих. Сшеић, Сурсабови, Конс, Радулов Саб., Вас. Риспић, шерг. кал., Ник. Поповић, Жиш. Перлез. и Ур. Гђуричић, Жиш. и Виношоча. — Ком. 32.

С Е Н Т А.

Благ. Г. Сшефан Брановачки, Адвокат. 5.

С И В А Ц.

Совок. Благораз. Г. Лаз. Карановић, Уч. — Високоуч. Г: Ник. Поповић. Пашвар. Код Г. СолгаБирова, — Почп. Г. Геор. Николић, Куп. Тополс. — Благораз. Г. Кос. Ђкрић, Уч. Спаничицки. — Госпоже Елена Јоановић и Елена Коспић, Діаконовице. — Почп. Г. Жив. Амиджић, Кнез. — Високоуч. Г, Сшеф. Веселиновић, Пашвар. Ексапк. Коморског, — Благораз. Г. Григ. Поповић, Уч. Бресповачки. — Почп. Г. Јак. Мороквашић, Чизм. Сомборски. — Благораз. Г. Лаз. Карановић, Учиш. Сивачки. — Ком. 11.

С О М Б О Р Њ.

Совок. Благор. Г. Јаков ош Мразовић Сл. Кр. Таб. закл. Нош. — Чесп. ГГ. Арс. Миланковић Пар. и Јоани Оеодоровић Діакон. — Благ. ГГ. Дав. Коићвић Сенап. и Капеш. Ђсидор Николић Сл. Бач. Варм. В. Нош. и Адв. — Јо. Ракић Адв, — Евѳ. ош Папхази и Триф. Аѳанацковић Јураши — Јак. ош Мразовић Јураш и Общеспва Член. — Госпоже Маріа Маширевић и Аниа Пешровић. — Господична Дафина Коспић — Ком, 11.

СТА-

СТАРА ПАЛАНКА.

Совок. Г. Пав. Івковић Уч. — Чеш. ГГ. Дим. Поповић и Мар. Доић Пароси. — Высокоуч. ГГ. Ил. Ракић Нош. — Јо. Спояковић Диурнисша — Геор. Хаджић Соверж. Филозоф. Слш, — Геор.. Пулѣвић Уч. — Почпеш. ГГ. Купци — Марко Ивановић — Гавр. Спояновић — Конс. Наумковић, — Прок. Георгиевић, — Феод. Пешић, — Пав. Николић, — Арс. Коспић, — Пеш. Радонић, — Спеф. Коспић, Јо. Наумковић, — Пеш. Радосавкић Любишель Наука, и родолюбиви Сербљин Јоса Хаджић — Ком. 19

Ф У Т О К.

— Совок. Почп. Г. Јоан Јоанновић Купец. — Почп. ГГ. Купци — Ник. Димитријевић за кѣр Екашерину, Ниѣолић, Кассир. Јо. Николић, Гавр. Нешковић, и Геор. и Ісак Бараковић из Черевѣа, Дим. Поповић из Н. Сада, Почп. ГГ. Андр. Милић Брадоспригашел, Вас. Недельковић Шнайд. жена Пав. Касапов. шнайд. Кур. Невидовић Лебцелд. Јуліана Груина Дѣвица. — Ком. 12.

М. О Е Р Е З І О П О Л.

Ч. Г. Ісаак Аудайћ Пар. и Кап. — ГГ. Оімосей Вуић юрис. — Сумеон Спанимировић юрис. — Сумеон Крестић Уч. М. Оерез. — Евѣумій Толмач Уч. Шан. — Софіа Арадска удов. Землѣм. — Милош Панић Богосл. — Геор. Манойловић, Куп. — Спеф. Споекковић Куп. — Оерезіа Прокопчаньи рођ. Стойков. — Хрисііна Арадска рођ. Зубан. — Софіа Цедлер рођ. Арадс. — Елена Кнел рођ. Болшаћ — Данил Раић спол. — Стефан Коледић. — Софро. Павковић и Лазар Павковић оба Кроячи, — Феодор Младеновић Лебцел. — Нікола Поцовић Бур. — Арсен. Крнайски Јовић, — Солом. Крнайски Јовић шежаци. Ком. 21.

МИ-

М И Т Р О В И Ц А.

ГГ. Дафіна сур. Г. Ніко. Аѳанацковић, —
 Екашеріна сур. Г. Гри. Неделкович, — Маріа
 сур. Пав. Карамарковић, — Кумріа сур. Спеф.
 Георгієвић, — Елісавеша сур. Феод. Панаошовић,
 — Хрістіна рођ. ош Баић сур. Машіе Георгієвић,
 — Елена сур. Конст. Пейковић, — Ева сур. Конс.
 Георгієвић, — Іуліана сур. Ерем. Трифковић, —
 Елісавеша сур. Конс. Фрушић, — Маріа сур.
 Спеф. Лазаревић, — Софіа сур. Андр. Димовић,
 — Екашеріна сур. Пешра Чанића, — Ангеліа сур.
 Спеф. Міяшовић, — Іудіша сур. Евш. Михайло-
 вић, — Анна сур. Дими. Поповић, — Екашеріна
 сур. Іоан. Іанковић, — Екашеріна сур. Спеф.
 Пушниковић, — Екашеріна сур. Ста. Спаинович,
 — Александра сур. Урош Прокопѣвића, — Іулі-
 ана сур. Спеф. Николић, — Кумріа сур. Міха.
 Николић, — Маріа сур. Спеф. Ісааковић, — Ма-
 ріа сур. Гри. Калаина, — Екашеріна сур. Ніко.
 Колянина, — Хрістіна сур. Іоан. Димитрієвић:
 — Елісавеша сур. Дими. Прокић, — Ефиміа сур.
 Соф. Дробац. Ком. 28.

Л А Ћ А Р А К.

ГГ. Елица сур. Лазар. Марковић, — Екашері-
 на сур. Гео. Косић. Ком. 2.

О Б Р Е Ж - П О Д Л У Ж І Е.

Ч. Г. Гавр. Живановић, Пар. Обреж. — Еена
 Гадиновић пар. Купин: — Даро. Марић, пар. Прво-
 вач-

вачки, — Софр: Божић, Такои и Учи: Купи: —
 Арсениј Љубинковић, Спражм: од Фервалш: —
 Павел Касоевић, Спражм: войн: — Коспа Иоанно-
 вић Надз: Куж: дом: — Алексеишій Вуичић Надз:
 Куж: дом: — Феодор Вукосавлѣвић Спражм: и Шум:
 — Феодор Крсноношић, Каплар. — Стефан Шар-
 чевић, — Урош Гавриловић Фрай: — Пешар Радо-
 вић писар, — Аѣим Гавриловић Диурн: — Павел
 Спанковић Диурн: — Димитрій Гуде Арендаш: —
 Коспа Мияйловић солар, Светопоплк Крсноношић
 Опанч: — Милован Філіповић Црквеняк, — Гри-
 горій Врбошић жи: Обреж: — Григорій Живановић
 Аренд: — 21.

Ш И К Л О Ш

Срб: Шко: Маишка, — Ч. Г. Андр: Андреевић
 пар: Маиш: — Ч. Г. Иоани Рафаиловић Свещ: из
 Боря: — Г. Дими. Персіановић, шрго: — Б. Г.
 Иоани Апостоловић Учи: Маиш. — Аркадій Слан-
 ковић Учи: Шиклошки и прен: совок: 7.

П Е Ш Т А

Г. Гавра Бозишовац. — Г. Јосиф Миловук. —
 Милан Миловук. —

Р У М Е

Г. Анд. Аронишскій крп. крал. Иги. Здрав-
 ковић Бријач, — Јо. Филиповић Абадж. — Јо.
 Поз-

Познановић Ђур. — Сум. Миливоевић Ђур. —
 Феод. Дамјановић Абадић за сина Савка.

С Е Р Б И Ј А

Наня Шабачка

Духовна Лица.

Прсч. Г. Јоани Павловић пропо. Шабач. —
 пре. Г. Милован Берић пропо. Мачв. — Ч. Г.
 Г. Јоани Пешровић пар. Шаб. — Јоани Живко-
 вић пар. Шаб. — преп. Г. Серафим Нас. Монас.
 Радовашице. — Мелешій Јером. м. Ра. — Ч.
 ГГ. Сам. Николаевић пар. кривайскій, — Јан-
 ко Ђурковић пар. Бук. — Мило. Поповић пар.
 Лојн. — Исаило Судимировић пар. мач. —
 Дим. Пантелић пар. Боић. — Стан. Марковић
 пар. скуп. — Григ. Марковић пар. меов. —
 Гавр. Спояновић п. Звезд. — Ранко Фадн пар.
 Јло. — Ник. Мандић пар. кри. — Лаз. Фи-
 ліповић пар. као. — Јоани Поповић пар. Црк.
 Ђур. Разаревић пар. мро. — Или. Сумеоновић
 п. Добр. Люб. Ловчевић, п. Гру. — Люб. Бе-
 рић п. Богаш. — Јак. Дражић па. Богаш. —
 Філ. Машић п. Дуб. — Геор. Радовановић п.
 Н. Осто. Вићенић п. Змій. — Јоа. Милиће-
 вић п. Н. Амвр. Јеромонах мо. нешковице.

МІРСКА ЛИЦА.

Бла. Г. Вуле Григорієвиъ кап. мач. — Милош Богићевиъ секрет. — Бл. Г. Е. О. Буко Марковиъ кап. посаvine Шаб. — Вла. Г. Марко Лазаревиъ кап. Тавнавскій. — Г. Дева Лазаревиъ за сына Милоша. — Г. Иліа Филимоновиъ Булюк код В. Г. Е. О. — Сума Кашиъ Булю. подр. мач. — Г. Феод. Чустниъ скеле. — Димитр. Іов. Оешоиъ скеле. Шаб. — Г. Спеф. Міхайловиъ А. Е. М. Секр. — Г. Міх. Христниъ пис. суд. Шаб. — Спеф. Живковиъ пис. суд. Таб. — Г. Георг. Евшимієвиъ Уч. II. кл. Шаб. — Сава Поповиъ Уч. I. кл. Шаб. — Бл. Г. Ил. Срдановиъ Ем. мач. — Г. Іоани Тркиъ чл. ком. Шаб. за сына Влад. — ГГ. Живан Пешровиъ, — Іак. Тркиъ, — Іо. Косиъ, — Гр. Дражиъ, — Бука Леонієвиъ, — Сава Акенієвиъ, — Нік. Ниниъ, — Ђор. Елениъ, — Пеш. Трифуновиъ, — Іо. Ковиъ, куцци Шаб. — Г. Іока Симиъ рођ. Павловиъ.

НАИЯ ВАЉВСКА.

Ч. Г. Пеш. Сани пар. Вал. Добр. Урошевиъ пар. Вал. — Сум. Спасоевиъ, пар. кам. — Бл. Г. Јовица Милушиновиъ суд. Вал. — Бл. Г. Пав. Јаниловиъ кап. посаvine Вал. — Бл. Г. Нік. Ракиъ кап. колуб. — Г. Дам. Радѣвац Веѣил. у Ваљву. — Г. Георг. Гавриловиъ Уч. Вал. — Іо. Стефановиъ Уч. Свиловски. Н. Ш. — Василій Абаджиъ Уч. меов. Н. Ш. —

Іги.

Ігн. Васілић Уч. крив. Н. Ш. — Марко Родо-
савлѣвић Уч. Накуч. — ГГ. Аѡа. Даниловић,
— Кос. Маркович, — Іо. Поповић, — Аѡа.
Іоанновић, — Нић Комановић, — Іо. Вучко-
вић, — Лука Леоншіевић. — Бош. Тадић,
— Нік. Демешровић, — Мил. Ыомић, — Мил.
Радановић, — Акс. Ђерић, — Іо. Леоншіевић,
Пан. Аксеншіевић, Мил. Савић, — Іл. Ілїић, Осп. По-
повић, — Пеш. Ђурковић, — Миш. Мирко-
вић, — Леон. Обрадиновић, — Н. Соколске
Села Окнице, — Нік. Ірић, — Ев. Аврамо-
вић. — Спо. Стефановић, — Живан Докић,
поцер. — Вук. Нешчевић, — Маш. Трифуно-
вић, Земледѣлац. — Геор. Іаловић, — Фил.
Петровић, — Мила Аншонїевић, — Гав. Мо-
стараниић, — Спе. Ілїић, — Спе. Тешић,
— Спе. Ђурић, купцы Валѣвоки. — 101.

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

Р 19 Ср II 753 / 1.1

